

Projekt

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY GASZOWICE**

z dnia 2014 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice
na lata 2014 - 2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 594, z późn. zm.) art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 182, z późn. zm).

**NA WNIOSEK WÓJTA GMINY
RADA GMINY GASZOWICE
UCHWAŁA, CO NASTĘPUJE:**

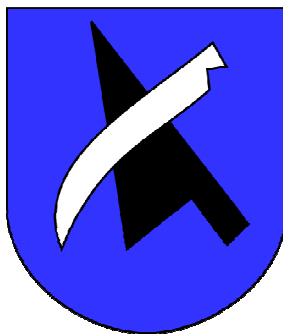
§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice na lata 2014 - 2020, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gaszowice.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Gminy Gaszowice
z dnia 2014 r.

Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Gaszowice
na lata 2014-2020

2014

SPIS TREŚCI

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA.....	4
1. STRUKTURA STRATEGII.....	4
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII.....	6
3. OCENA WDROŻENIA STRATEGII OBOWIĄZUJĄCEJ DO 2013 ROKU.....	15
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA.....	17
1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY.....	17
2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	17
3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT.....	18
4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	19
5. SYTUACJA GOSPODARCZA.....	21
6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY.....	23
7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE.....	25
8. BEZDOMNOŚĆ.....	27
9. EDUKACJA.....	28
10. KULTURA.....	29
11. SPORT I REKREACJA.....	30
12. TURYSTYKA.....	31
13. SYTUACJA DZIECKA.....	33
14. OCHRONA ZDROWIA.....	36
15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	39
16. POMOC SPOŁECZNA.....	41
17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	51
18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE.....	53
19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO.....	56
20. SEKTOR POZARZĄDOWY.....	64
21. ANALIZA SWOT.....	67
22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY.....	74
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	75
1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	75
2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI.....	90
3. PROGRAMY I PROJEKTY.....	91
IV. UWAGI KOŃCOWE.....	92

WSTĘP

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego), w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia Rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Gaszowicach przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, kościoła, mieszkańcy gminy oraz eksperci.

Dokument ma charakter kilkuletni; został przygotowany na lata 2014-2020. Jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. STRUKTURA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu. Obejmuje również ocenę stopnia wdrożenia poprzedniej strategii, dla której rok 2013 zamyka okres programowania.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiet, skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

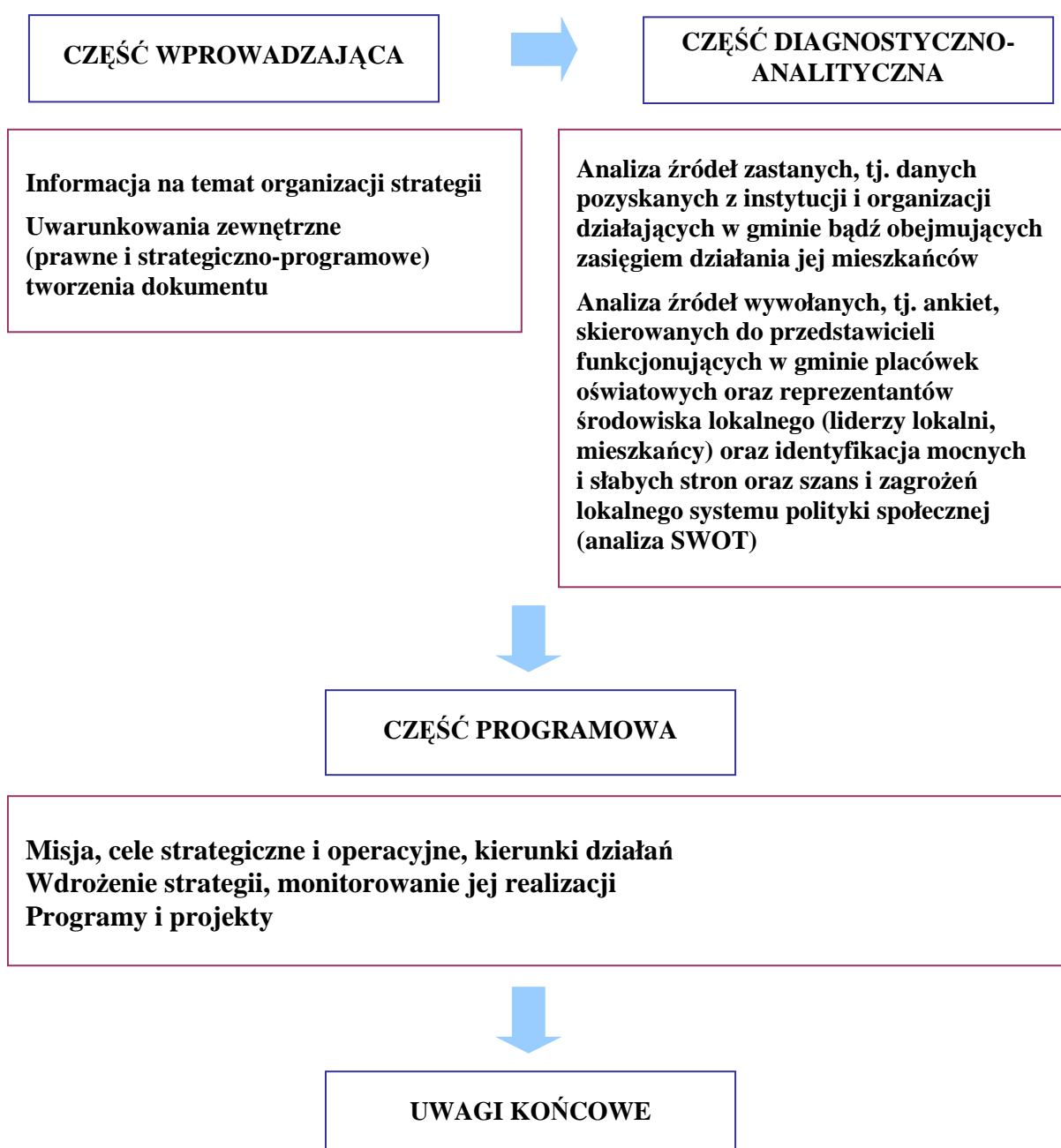
- Infrastruktura techniczna;
- Komunikacja i transport;
- Demografia;
- Gospodarka;
- Rynek pracy;
- Zasoby i warunki mieszkaniowe;
- Bezdomność;
- Edukacja;
- Kultura;
- Sport i rekreacja;
- Turystyka;
- Sytuacja dziecka;
- Ochrona zdrowia;
- Bezpieczeństwo publiczne;
- Pomoc społeczna;
- Sytuacja osób niepełnosprawnych;
- Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie;
- Działalność organizacji pozarządowych.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawione są ramy finansowe strategii,

prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych. Część programowa zawiera także omówienie projektów zaproponowanych przez przedstawicieli instytucji gminy i organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice.

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

2.1. PODSTAWY PRAWNE

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 182 i 509), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 594, poz. 645 i poz. 1318),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 1231; Dz. U. z 2012 r., poz. 1356; Dz. U. z 2013 r., poz. 1563),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 135; Dz. U. z 2013 r., poz. 154 i 866),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 1456),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. z 2012 r., poz. 1228 i 1548),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493; Dz. U. z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 125, poz. 842; Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2012 r., poz. 124),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 674, 675, 829, 1291 oraz 1645),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 i Nr 205, poz. 1211),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, Nr 171, poz. 1016, Nr 209, poz. 1244 i Nr 291, poz. 1243; Dz. U. z 2012 r., poz. 986, 1456; Dz. U. z 2013 r., poz. 73, 675 i 1645),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r., poz. 966 i 984),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536; Dz. U. z 2011 r. Nr 112, poz. 654, Nr 149, poz. 887, Nr 205, poz. 1211, Nr 208, poz. 1241 i Nr 209, poz. 1244).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

2.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;

2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%,
- osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji,
- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%,
- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „**Unia innowacji**” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „**Młodzież w drodze**” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „**Europejska agenda cyfrowa**” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „**Europa efektywnie korzystająca z zasobów**” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „**Polityka przemysłowa w erze globalizacji**” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie

w odniesieniu do MŚP, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „**Europejski program walki z ubóstwem**” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Oprócz regularnych sprawozdań, przewidzianych ramach mechanizmów zarządzania Strategii „Europa 2020”, Komisja Europejska dokona **w 2014 roku** przeglądu realizacji inicjatyw europejskiej platformy współpracy na rzecz walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, między innymi pod kątem dostosowania jej do nowych wieloletnich ram finansowych.

Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020

Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) na lata 2014-2020 określają priorytety Unii Europejskiej na najbliższe 7 lat, stanowiąc ramy zarówno polityczne, jak i budżetowe (odpowiadając na pytanie „w jakich obszarach UE powinna inwestować mniej lub więcej w przyszłości”).

Na wniosek Komisji Europejskiej objęto Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności wspólnymi ramami strategicznymi, które obejmują również Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki. Na podstawie przyjętych założeń w okresie programowania 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny zapewni finansowanie działań strukturalnych na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w ramach czterech głównych obszarów inwestycji: zatrudnienia, edukacji, włączenia społecznego i usprawniania administracji publicznej. Natomiast Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji posłuży do finansowania pomocy na rzecz pracowników zwolnionych w następstwie poważnej zmiany strukturalnej oraz łagodzenia skutków, jakie dla rolników pociągają nowe umowy handlowe.

W dziedzinie wzrostu zatrudnienia i spójności wprowadzono nowy instrument, jakim jest zarządzany centralnie program „Łącząc Europę”, który ma na celu finansowanie priorytetowych przedsięwzięć infrastrukturalnych w dziedzinie energii, transportu oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych, których realizacja leży w interesie całej Unii Europejskiej.

Nowy program „Zdrowie na rzecz wzrostu” będzie ukierunkowany na działania o wyraźnej unijnej wartości dodanej, zgodnie z celami Strategii „Europa 2020”. Głównym celem programu jest współpraca z państwami członkowskimi UE w celu ochrony obywateli przed transgranicznymi zagrożeniami zdrowotnymi, osiągnięcia większej stabilności usług opieki zdrowotnej oraz poprawy stanu zdrowia społeczeństwa, przy jednoczesnym zachęcaniu do innowacji w dziedzinie ochrony zdrowia.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER)

W nowej perspektywie finansowej 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (PO WER), który został przyjęty uchwałą Rady Ministrów RP w dniu 8 stycznia 2014 roku.

Program powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia. PO WER będzie również wspierać innowacje społeczne oraz współpracę ponadnarodową w wyżej wymienionych obszarach, a także wdrażanie w naszym kraju „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych”.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest ukierunkowany na następujące obszary:

- realizację działań skierowanych do młodych, bezrobotnych osób w wieku od 15. do 24. roku życia i poprawę ich sytuacji na rynku pracy w ramach „**Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych**” i „**Gwarancji dla młodzieży**”,

- wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia Strategii „Europa 2020” i krajowych programów reform,
- wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę,
- poszukiwanie nietypowych, innowacyjnych, stosowanych w innych krajach metod rozwiązywania problemów społecznych,
- realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój wraz z 16 współfinansowanymi z Europejskiego Funduszu Społecznego regionalnymi programami operacyjnymi stanowi spójną całość, obejmującą interwencje w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji oraz dobrego rządzenia. Przy tym PO WER obejmuje 32% przyznanych Polsce środków Europejskiego Funduszu Społecznego, natomiast dla 16 regionalnych programach operacyjnych przeznaczono łącznie 68% tych środków.

2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2007-2020

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2007-2020 jest dokumentem, który określa cele polityki rozwoju prowadzonej w regionie, w tym polityki społecznej. W jej ramach sformułowano cel nadrzędny („Poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju”) oraz wyznaczono 3 priorytetowe obszary działań: 1. Rozwój nowoczesnej gospodarki, 2. Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu, 3. Rozwój zasobów ludzkich.

Założenia polityki społecznej ujęto głównie w ramach priorytetowego obszaru działań 3. – Rozwój zasobów ludzkich.

Działanie 3.1. Budowa społeczeństwa opartego na wiedzy.

- 3.1.1. Zwiększenie roli szkolnictwa wyższego w rozwoju regionu.
- 3.1.2. Poprawa efektywności kształcenia.
- 3.1.3. Dostępność edukacji dla dorosłych.
- 3.1.4. Wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży.

Działanie 3.2. Budowa kapitału społecznego.

- 3.2.1. Wspieranie rozwoju sektora organizacji pozarządowych.

3.2.2. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego.

Działanie 3.3. Promocja zatrudnienia osób pozostających bez pracy lub zagrożonych jej utratą.

3.3.1. Rozwój zatrudnienia osób bezrobotnych.

3.3.2. Przeciwdziałanie bezrobociu osób zagrożonych utratą pracy w rolnictwie oraz sektorach mających problemy z dostosowaniem się do potrzeb rynku pracy.

Działanie 3.4. Promocja i profilaktyka zdrowia.

3.4.1. Edukacja zdrowotna społeczeństwa.

3.4.2. Promocja aktywności sportowo-rekreacyjnej.

3.4.3. Powszechna, wczesna diagnostyka medyczna, profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień.

Działanie 3.5. Integracja społeczno-zawodowa i bezpieczeństwo ludności.

3.5.1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.

3.5.2. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.

3.5.3. Poprawa stanu bezpieczeństwa ludności.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 jest dokumentem, który określa cele polityki społecznej prowadzonej w regionie. W jej ramach dokonano diagnozy sytuacji społecznej w województwie śląskim, na podstawie której wyznaczono następujące obszary priorytetowe dla polityki społecznej:

- Wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji
- Rozwój ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej
- Wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży przed zjawiskami dezorganizacji społecznej
- Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych
- Przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych
- Wspieranie działań na rzecz integracji systemu pomocy społecznej. Rozwój systemu kształcenia ustawicznego kadr służb pomocy społecznej
- Bezpieczeństwo publiczne.

Następnie sformułowano cel główny, będący zarazem misją strategii („Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego”) oraz, w oparciu o wyznaczone priorytety polityki społecznej województwa śląskiego i cel główny, przyjęto następujące cele strategiczne:

1. Wzmocnienie polityki prorodzinnej
2. Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży
3. Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych
4. Wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych
5. Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień
6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
7. Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Rybnickiego

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Rybnickiego jest dokumentem, w którym zidentyfikowano występujące i potencjalne problemy powiatu (tj. wysoki i wciąż rosnący poziom bezrobocia, ubóstwo, alkoholizm, przemoc w rodzinie, zaburzenia psychiczne mieszkańców powiatu, niepełnosprawność i narkomania) oraz ujęto możliwości rozwiązania tych problemów, rozpatrując ich wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania.

W strategii wyznaczono nowe cele, kierunki i działania strategiczne służące zniwelowaniu poszczególnych problemów społecznych występujących w powiecie rybnickim. Ponadto dokument zawiera dwie grupy rekomendowanych projektów, stanowiących odpowiedź na najważniejsze problemy społeczne powiatu.

Pierwsza z grup to projekty organizacyjne, zmierzające do zmiany sposobu funkcjonowania podmiotów dotychczas związanych z pomocą społeczną (m.in. uruchomienie kampanii promocyjnej na rzecz niesienia pomocy osobom najbardziej potrzebującym). Druga grupa to projekty inwestycyjne – dotyczą one działań wymagających nakładów finansowych, np. utworzenia instytucji dziennej opieki nad osobami wymagającymi objęcia pomocą.

Strategia Rozwoju Gminy Gaszowice

W trakcie prac nad Strategią Rozwoju Gminy Gaszowice przedstawiono profil ekonomiczny gminy, zidentyfikowano główne problemy gminy, mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia, sformułowano wizję przyszłości i misję gminy oraz wyodrębniono dziewięć priorytetowych obszarów rozwoju gminy, w ramach których wyznaczono kierunki działań. W obrębie obszarów odnoszących się bezpośrednio do sfery społecznej sformułowano następujące kierunki działań i przedsięwzięcia rozwojowe:

Obszar priorytetowy 2: Bezpieczeństwo cywilizacyjne

1. Objęcie dzieci i młodzieży systematyczną opieką stomatologiczną
2. Opieka nad ludźmi starszymi

Obszar priorytetowy 3: Aktywne usługi rynku pracy

1. Dywersyfikacja zawodowych kompetencji ludności
2. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy

Obszar priorytetowy 4: Przyjazne i dostępne formy edukacji

1. Zmiana profilu edukacyjnego („nauczanie bez granic”)
2. Doposażenie szkół

Obszar priorytetowy 7: Partnerstwo w życiu publicznym

1. Mobilizacja aktywnego uczestnictwa ludności w rozwoju kulturowym gminy i w tworzeniu gminnego potencjału infrastrukturalnego.

3. OCENA WDROŻENIA STRATEGII OBOWIĄZUJĄCEJ DO 2013 ROKU

Ocena wdrożenia strategii, dla której rok 2013 zamknął okres programowania, stanowi ważny punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki społecznej gminy Gaszowice na lata 2014-2020. W jej ramach zostały wskazane największe osiągnięcia w realizacji wyznaczonych kierunków działań (w tym wprowadzone w życie programy i projekty socjalne) oraz przedsięwzięcia, których nie udało się podjąć podczas wdrażania strategii.

Trudności we wdrażaniu strategii

Zasadniczą trudnością w realizacji zadań strategicznych są problemy finansowe gminy, a pośrednio Ośrodka Pomocy Społecznej. Brak odpowiednich środków finansowych nie pozwala na rozwój infrastruktury socjalnej, która na terenie gminy praktycznie nie istnieje. Gaszowice są gminą wiejską z budownictwem jednorodzinny bez żadnej możliwości rozwoju mieszkalnictwa socjalnego. Brak środków rzutuje również na niedobór kadr w zakresie pracy socjalnej.

Osiągnięcia w realizacji strategii

Osiągnięciem w realizacji kierunków działań wyznaczonych w celach strategicznych i operacyjnych jest wieloletnie uczestnictwo w programach unijnych przy udziale wkładu własnego (Europejski Fundusz Społeczny, Program Operacyjny Kapitał Ludzki). Poprzez

realizację projektów europejskich obniżył się wskaźnik mieszkańców wykluczonych społecznie oraz osób wieloletnio bezrobotnych.

Programy i projekty wynikające z zapisów strategicznych

Cele strategiczne realizowane są ciągle, jest to system permanentny. Potrzeby beneficjentów pomocy społecznej gminy wiejskiej są takie same, jak środowisk małych miast – brak rynku pracy, dostępu do szerokiej gamy dóbr, niezbędnych dla wszechstronnego rozwoju człowieka. Jeśli ujmemy w strategii na przyszłe lata zadania i cele zawarte już w poprzedniej edycji strategii, to być może kolejne władze gminne znajdą środki na rozwój infrastruktury socjalnej.

Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować w latach 2006-2013

Największe trudności napotkano w zakresie realizacji zadań własnych, wymagających znacznych nakładów finansowych, tj. poprawa zasobów lokalowych zarówno mieszkaniowych, jak i w zakresie budownictwa socjalnego. Gmina nie posiada żadnej innej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej oprócz Ośrodka Pomocy Społecznej, mieszczącego się w budynku Urzędu Gminy Gaszowice. W razie konieczności umieszczenia osoby bezdomnej lub matki samotnie wychowującej dzieci, zmuszonej do opuszczenia domu (przemoc) w schronisku, OPS ponosi wysokie koszty odpłatności za pobyt klienta w innej gminie.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY

Gmina wiejska Gaszowice położona jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie rybnickim. Od zachodu i północy graniczy z gminą Lyski, od wschodu z gminą Jejkowice, a od południa z miastem Rydułtowy (powiat wodzisławski) i miastem Rybnik.

Gmina zajmuje powierzchnię 19,5 km² i obejmuje 5 sołectw: Czernica, Gaszowice, Łuków Śląski, Piece i Szczerbice. Siedziba władz gminy – miejscowość Gaszowice – usytuowana jest w niewielkiej odległości od większych miast regionu – Rybnika (ok. 12 km), Raciborza (ok. 20 km), Gliwic (ok. 34 km) i Wodzisławia Śląskiego (ok. 16 km).

Gmina położona jest w Kotlinie Raciborsko-Oświęcimskiej, w otulinie Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. W jej obrębie znajdują się tereny leśne, będące częścią kompleksu sąsiadującego z Zalewem Rybnickim.

2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Gaszowice jest zróżnicowany. Nie ma sieci gazowej. Gmina Gaszowice wraz z miastem Rybnik i gminą Jejkowice realizuje kompleksowy program budowy kanalizacji sanitarnej z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni Orzepowice w Rybniku.

Przez obszar gminy Gaszowice nie przebiega żadna magistrala ciepła. Podstawowym źródłem zaopatrzenia w ciepło na terenie gminy są indywidualne kotłownie w budynkach. W przeważającej mierze są to tradycyjne kotłownie węglowe.

Dobrze rozwinięta jest natomiast sieć wodociągowa. Woda dostarczana jest z ujęcia Dzieńkowice oraz Strumień siecią magistralną GPW Katowice oraz siecią rozdzielczą zarządzaną przez PWiK Rybnik poprzez zbiorniki Beata. Zasoby wody pitnej w całości zabezpieczają potrzeby bytowo-gospodarcze gminy.

Zadowalająca jest również sieć dróg gminnych. Dane szczegółowe na temat sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i drogowej oraz gospodarki odpadami w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Infrastruktura techniczna w gminie w 2012 roku

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	60,6
liczba budynków mieszkalnych z dostępem do sieci wodociągowej	2.106
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	44,9
liczba budynków mieszkalnych z dostępem do sieci kanalizacyjnej	975
sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w m)	0
liczba ludności korzystających z sieci gazowej	0
sieć drogowa	
długość dróg publicznych w gminie ogółem (w km)	80,0
w tym długość dróg gminnych (w km)	64,0
gospodarka odpadami	
liczba oczyszczalni ścieków	0
liczba budynków mieszkalnych z dostępem do oczyszczalni ścieków	975

Dane Urzędu Gminy Gaszowice.

W uzupełnieniu danych dotyczących infrastruktury technicznej warto dodać, że w ramach inwestycji zrealizowanych w gminie w latach 2010-2012 przeprowadzono termomodernizację obiektów oświatowych w Szkole Podstawowej w Szczerbicach i Przedszkolu w Czernicy, wybudowano przedszkole w Szczerbicach, budynek wielofunkcyjny w Czernicy oraz przebudowano drogi wraz z kanalizacją deszczową w obrębie ulic Powstańców i Sobieskiego w Czernicy.

3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Gmina Gaszowice posiada dogodne połączenia drogowe oraz kolejowe (stacja w Łukowie Śląskim) z Rybnikiem, Rydułtówami i Raciborzem. Na układ drogowy na terenie gminy składają się drogi powiatowe oraz lokalne drogi gminne. Długość dróg gminnych wynosi ok. 64 km (większość z nich posiada nawierzchnię bitumiczną).

Przez teren gminy przebiegają następujące drogi powiatowe:

- ul. Rybnicka nr 5608S – łączy sołectwa Szczerbice i Gaszowice,
- ul. Sumińska nr 5601S – łączy Szczerbice i Gaszowice do Suminy,
- ul. Rydułtowska nr 5026S – łączy sołectwa Gaszowice i Piece do Rydułtów,
- ul. Kolejowa nr 5617S – łączy sołectwa Gaszowice i Łuków Śląski,
- ul. Powstańców nr 5618S – łączy sołectwo Czernica z Pstrążną,

- ul. Wolności nr 5025S – łączy Czernicę z Łukowem Śląskim i Rydułtowami,
- ul. Rybnicka nr 14609 – łączy sołectwa Szczerbice i Gaszowice,
- ul. Sumińska nr 14646 – łączy Szczerbice i Gaszowice do Suminy.

Komunikacja zbiorowa obsługiwana jest przez autobusy. Zaspokaja ona w pełni zapotrzebowanie społeczne. Bliskość i dobre połączenia drogowe z Rybnikiem, Rydułtowami i Raciborzem umożliwiają bardzo dobrą komunikację, co jest dużym atutem i stanowi o potencjale rozwojowym; konsekwencją tego jest jednak koncentracja uciążliwości charakterystycznych dla tras tego typu o dużych natężeniach ruchu i znacznym udziale pojazdów ciężarowych dojeżdżających do okolicznych zakładów produkcyjnych.

Połączenia kolejowe ze stacji w Łukowie Śląskim odbywają się w kierunku Katowic, Rybnika i Raciborza i obsługiwane są przez Koleje Śląskie.

Wszystkie miejscowości gminy mają dobre połączenia komunikacyjne z siedzibą powiatu – miastem Rybnik, natomiast trudności występują w połączeniach z miastem Rydułtowy. Komunikacja w gminie obsługiwana jest przez autobusy Zarządu Transportu Zbiorowego w Rybniku, tj. linie 7, 27, 28, 29 oraz przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Rybniku, a także przez prywatną komunikację zbiorową. Autobusy kursują w odstępach średnio co 30 minut.

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Z końcem 2012 roku gmina Gaszowice liczyła 9.220 mieszkańców, w tym 4.674 kobiety, które stanowiły 50,7% ogółu ludności (na 100 mężczyzn przypadały 103 kobiety). Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 472 osoby na km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy ulegała zmianom. W latach 2010-2012 miał miejsce wzrost zarówno liczby dzieci i młodzieży, jak i osób w wieku produkcyjnym i starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1.798	1.817	1.819
liczba osób w wieku produkcyjnym	5.849	5.894	5.902
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1.424	1.456	1.499
ogółem	9.071	9.167	9.220

Dane Urzędu Gminy Gaszowice i Głównego Urzędu Statystycznego.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba urodzeń żywych	87	113	83
liczba zgonów	76	83	88
przyrost naturalny	11	30	-5

Dane Urzędu Gminy Gaszowice i Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 4. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	105	85	82
saldo migracji w ruchu zagranicznym	-14	-19	-24
saldo migracji ogółem	91	66	58

Dane Urzędu Gminy Gaszowice i Głównego Urzędu Statystycznego.

Jednym z czynników, mającym wpływ na wzrost liczby dzieci i młodzieży w gminie, był dodatni w latach 2010-2011 przyrost naturalny (11 w 2010 r., 30 w 2011 r.). Liczba urodzeń żywych była wyższa niż liczba zgonów w tym okresie. W roku 2012 liczba zgonów nieznacznie przewyższyła liczbę urodzeń i przyrost naturalny był ujemny (-5).

Saldo migracji w latach 2010-2012 było dodatnie (91 w 2010 r., 66 w 2011 r., 58 w 2012 r.), mając istotny wpływ na wzrost liczby mieszkańców gminy (przy wahającej się dzietności rodzin w tym samym okresie i niekorzystnym przyroście naturalnym w 2012 r.). Migracja ludności do i z gminy odbywała się głównie w ruchu wewnętrznym.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie istotne, wcześniej odnotowane, kwestie. Pierwsza z nich – korzystna – dotyczy stale zwiększającej się w gminie liczby dzieci i młodzieży. Druga natomiast – niekorzystna – odnosi się do systematycznego wzrostu liczby osób w wieku produkcyjnym i starszych. W przyszłości ta ostatnia grupa będzie zasilana przez liczne obecnie grono osób w wieku produkcyjnym, które zakończą aktywność zawodową.

Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały w większym zakresie niż dotychczas dostosowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak i seniorów. W przypadku tych pierwszych konieczne będzie zapewnienie im odpowiedniego

dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

5. SYTUACJA GOSPODARCZA

W zakresie działalności gospodarczej podstawowe znaczenie w gminie mają usługi dla ludności (infrastruktura społeczna), w coraz mniejszym stopniu zaś rolnictwo. Na obszarze gminy występują potencjalne możliwości rozwoju gospodarczego, w dużej mierze są to atrakcyjne tereny inwestycyjne oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe. Na bazie tych atutów istnieje możliwość dalszego rozwoju usług, które mogą przynieść poprawę warunków materialnych ludności.

Gmina Gaszowice nie ma charakteru typowo rolniczego, choć dużo jest terenów wykorzystywanych rolniczo. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy wynosi aż 84,7%. Znaczna część gospodarstw rolnych to gospodarstwa mało towarowe, produkujące na własny użytek. Wśród rolników dominuje dwuzawodowość. Większość tutejszych gleb należy do V i VI klasy bonitacyjnej. W strukturze użytków rolnych przeważają grunty orne, co potwierdzają dane przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 5. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki

powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)		1.652
w tym:	grunty orne (w ha)	1.130
	sady (w ha)	44
	łąki i pastwiska (w ha)	426
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)		61
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków (w ha)		333

Dane Urzędu Gminy Gaszowice.

Obszar łąk i pastwisk stanowi ogółem 21,8% powierzchni gminy. Sady obejmują 2,3% obszaru gminy, natomiast lesistość gminy wynosi 3,1%. Gminę charakteryzuje duże rozdrobnienie gospodarstw i słaba wydajność produkcji rolnej. Ostatni Powszechny Spis Rolny przeprowadzony w 2010 roku wykazał istnienie na terenie gminy 531 indywidualnych gospodarstw rolnych. Tylko 354 istniejące gospodarstwa prowadziły działalność rolniczą. Spośród nich 159 gospodarstw utrzymywało zwierzęta gospodarskie; najpopularniejsza była hodowla drobiu (94 gospodarstwa) i bydła (38 gospodarstw). Produkcję roślinną prowadziły

natomiast 253 gospodarstwa rolne, spośród których 232 uprawiało zboża. Drugą pod względem popularności rośliną uprawną były ziemniaki (87 gospodarstw). Pod względem wielkości, na terenie gminy dominowały gospodarstwa małe. Z ogólnej liczby 531 gospodarstw aż 373 miały powierzchnię do 1 ha włącznie. W latach 2010-2012 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie systematycznie rosła. Działy one głównie w takich sekcjach, jak: handel i naprawy (205), budownictwo (120), przetwórstwo przemysłowe (89) oraz transport i gospodarka magazynowa (60). Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych w gminie przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 6. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba podmiotów w sektorze publicznym	15	15	15
liczba podmiotów w sektorze prywatnym	653	664	686
liczba podmiotów ogółem	668	679	701

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 7. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) na koniec 2012 roku

sekcja	liczba podmiotów
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	12
górnictwo i wydobywanie	1
przetwórstwo przemysłowe	89
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4
budownictwo	120
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	205
transport i gospodarka magazynowa	60
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	20
informacja i komunikacja	8
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	12
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	41
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6
edukacja	22
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	22

działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15
inne sekcje	54

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Przeważająca liczba firm (ok. 98 %), funkcjonowała w sektorze prywatnym, głównie były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Rybniku w latach 2010-2012 liczba osób bezrobotnych w gminie Gaszowice ulegała wzrostowi – od 218 na koniec 2010 r., poprzez 250 osób na koniec 2011 r., do 255 osób na koniec 2012 r. Wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety, ich liczba na koniec kolejnych lat wyniosła: 116, 135 i 155. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Bezrobotni w gminie według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba bezrobotnych w gminie	218	250	255
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	3,7%	4,2%	4,3%
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	116	135	155
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	53,2%	54,0%	60,8%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Rybniku.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2010-2012 w powiecie rybnickim, województwie śląskim i w kraju.

Tabela 9. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
stopa bezrobocia w powiecie rybnickim	11,4%	12,0%	12,5%
stopa bezrobocia w województwie śląskim	10,0%	10,2%	11,1%
stopa bezrobocia w kraju	12,4%	12,5%	13,4%

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2010-2012 powiat rybnicki charakteryzował się wyższą w stosunku do województwa śląskiego i niższą w stosunku do kraju, stopą bezrobocia. Zarówno w powiecie, województwie, jak i w kraju w 2012 roku odnotowano jej wzrost w porównaniu z latami poprzednimi.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2012 roku przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 10. Bezrobotni w gminie na koniec 2012 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

		liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)			liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
		ogółem	kobiet				ogółem	kobiet	
wiek	18-24 lata	66	45	68,2	staż pracy	bez stażu	49	44	89,8
	25-34 lata	80	59	73,8		do 1 roku	49	29	59,2
	35-44 lata	53	41	77,4		1-5 lat	68	47	69,1
	45-54 lata	38	20	52,6		5-10 lat	32	19	59,4
	55-59 lat	18	6	33,3		10-20 lat	24	17	70,8
	60-64 lata	0	X	X		20-30 lat	20	12	60,0
czas pozostawania bez pracy	do 1 miesiąca	27	11	40,7	wykształcenie	30 lat i więcej	13	3	23,1
	1-3 miesiące	59	34	57,6		wyższe	34	24	70,6
	3-6 miesięcy	53	36	67,9		policealne i śr. zawodowe	45	33	73,3
	6-12 miesięcy	49	31	63,3		średnie ogólnokształcące	33	28	84,8
	12-24 miesiące	38	33	86,8		zasadnicze zawodowe	81	51	63,0
	pow. 24 miesięcy	29	26	89,7		gimnazjalne i niższe	62	35	56,5

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Rybniku.

Na koniec 2012 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 18-34 lata, często bez doświadczenia zawodowego (łącznie 146 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia od 1 do 12 miesięcy (łącznie 161 osób), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (68 osób) oraz osoby bez stażu zawodowego lub z niewielkim doświadczeniem – do 1 roku (łącznie 98 osób), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (81 osób) oraz gimnazjalnym i niższym (62 osoby).

Liczne grupy wśród będących bez zatrudnienia stanowiły również osoby w wieku 45-54 lata (38 osób), osoby pozostające bez pracy od 12 do 24 miesięcy (38 osób), osoby ze stażem pracy od 5 do 10 lat (32 osoby) oraz osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (45 osób). Największy udział kobiet wśród bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 35-44 lata (77,4%) i 25-34 lata (73,8%), osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (89,7%) i od 12 do 24 miesięcy (86,7%), osób bez stażu pracy (89,8%) i ze stażem pracy od 10 do 20 lat (70,8%) oraz osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (84,8%) i policealnym i średnim zawodowym (73,3%).

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy. Ze względu na to, że problem bezrobocia w gminie w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na doksztalcenie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania aspiracji życiowych. W latach 2010-2012 liczba budynków mieszkalnych w gminie Gaszowice zwiększała się z roku na rok (z 2.182 w 2010 r. do 2.250 w 2012 r.). Wzrastała także liczba mieszkań (z 2.827 w 2010 r. do 2.902 w 2012 r.), liczba izb (z 13.987 w 2010 r. do 14.395 w 2012 r.) i powierzchnia użytkowa. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia tabela.

Tabela 11. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba budynków mieszkalnych w gminie	2.182	2.227	2.250
liczba mieszkań	2.827	2.876	2.902
liczba izb	13.987	14.251	14.395
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	270.282	277.353	280.880

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W analizowanym okresie na zbliżonym poziomie pozostawała liczba mieszkań komunalnych, ich powierzchnia oraz liczba izb w tych mieszkaniach. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe będące w posiadaniu gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba mieszkań komunalnych	15	14	14
liczba izb w mieszkaniach komunalnych	38	36	36
powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (w m ²)	648,83	608,83	608,83

Dane Urzędu Gminy Gaszowice.

W latach 2010-2012 wahaniom ulegały: liczba nowo oddanych mieszkań w gminie (39 w 2010 r., 51 w 2011 r., 28 w 2012 r.), liczba nowych izb oddanych do użytkowania (213 w 2010 r., 274 w 2011 r., 150 w 2012 r.) i powierzchnia użytkowa mieszkań (6.030 m² w 2010 r., 7.264 m² w 2011 r., 3.623 m² w 2012 r.).

Jeśli chodzi o budownictwo niemieszkalne, w analizowanym okresie oddano w sumie do użytkowania 12 nowych budynków – 3 w 2010 r., 7 w 2011 r. oraz 2 w 2012 r., o powierzchni użytkowej odpowiednio: 134 m², 1.639 m² i 74 m². Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Nowo oddane mieszkania i budynki niemieszkalne w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba nowych mieszkań oddanych do użytkowania	39	51	28
liczba nowych izb oddanych do użytkowania	213	274	150
powierzchnia użytkowa oddanych mieszkań (w m ²)	6.030	7.264	3.623
liczba nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania	3	7	2
powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania (w m ²)	134	1.639	74

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	6	5	3
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	57	49	36
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	6.002 zł	4.063 zł	3.073 zł

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

W latach 2010-2012 liczba rodzin w gminie, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy, nieznacznie spadała (z 6 w 2010 r. do 3 w 2012 r.). Zmniejszała się również liczba przyznanych dodatków (z 57 w 2010 r. do 36 w 2012 r.) i wysokość kwot przeznaczonych na ten cel (z 6.002 zł w 2010 r. do 3.073 zł w 2012 r.).

8. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniebujących obowiązek opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą: likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak opieki nad wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV, zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości.

Osobami bezdomnymi, obok tych, którzy są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Bezdomność w gminie Gaszowice jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach. Przybiera ona głównie formę wsparcia rzeczowego (odzież, posiłek) oraz schronienia. W latach 2010-2012 liczba rodzin

i przebywających w nich osób objętych wsparciem z powodu bezdomności była niewielka i pozostawała na zbliżonym poziomie (liczba rodzin: 2 w 2010 r., i po 1 w 2011 r. i 2012 r., liczba osób w rodzinach: 2 w 2010 r. i po 1 w kolejnych latach).

Na terenie gminy nie istnieją noclegownie, schroniska i domy dla bezdomnych. Osoby bezdomne z terenu gminy korzystają ze wsparcia instytucji spoza gminy.

9. EDUKACJA

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

W roku szkolnym 2011/2012 w gminie Gaszowice funkcjonowało 7 placówek oświatowo-wychowawczych, w tym 3 przedszkola, 3 szkoły podstawowe i 1 szkoła gimnazjalna. Dane szczegółowe na temat ww. placówek, a także liczby dzieci i uczniów do nich uczęszczających oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Placówki oświatowo-wychowawcze w gminie w roku szkolnym 2011/2012

nazwa i adres placówki	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
Przedszkole w Gaszowicach, ul. Rydułtowska 5, 44-293 Gaszowice	285	19
Przedszkole w Czernicy, ul. Wolności 41, 44-282 Czernica		
„Tęczowa Kraina” Niepubliczny Punkt Przedszkolny, ul. Wiejska 72 a, 44-293 Gaszowice		
Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Gaszowicach, ul. Rydułtowska 8, 44-293 Gaszowice	576	55
Szkoła Podstawowa im. H. M. Góreckiego w Czernicy, ul. Wolności 41, 44-282 Czernica		
Szkoła Podstawowa im. Zygmunta Biernackiego w Szczerbicach z oddziałami przedszkolnymi, ul. Szkolna 6, 44 -293 Szczerbice		
Gimnazjum im. Ziemi Śląskiej w Piecach, ul Rydułtowska 9, 44-293 Piece	202	24

Dane Urzędu Gminy Gaszowice.

Placówki oświatowe w gminie posiadają sale gimnastyczne, pracownie komputerowe z dostępem do Internetu, biblioteki oraz świetlice. Na terenie gminy nie ma żadnej szkoły ponadpodstawowej. Absolwenci gimnazjum mają możliwość kontynuowania edukacji m.in. w szkołach publicznych oraz niepublicznych, które działają na terenie powiatu rybnickiego.

10. KULTURA

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Głównymi instytucjami kultury w gminie Gaszowice są Ośrodek Kultury i Sportu w Gaszowicach oraz usytuowany w zabytkowym pałacyku Ośrodek Kultury „Zameczek” w Czernicy.

W budynku Ośrodka Kultury i Sportu mieszczą się: sala gimnastyczna z widownią na 130 osób, kawiarnia dla 30 osób, siłownia, sauna, świetlica środowiskowa, biblioteka. Na terenie Ośrodka swoją działalność prowadzi Chór „Bel Canto”, odbywają się w nim także zebrania sołeckie, spotkania przedwyborcze, sesje Rady Gminy oraz różnego typu imprezy kulturalne.

W Ośrodku Kultury „Zameczek” w Czernicy mają miejsce regularne spotkania Koła Gospodyń Wiejskich, Związku Emerytów i Rencistów, Związku Hodowców Gołębi Poczтовых, Koła Pszczelarzy oraz Stowarzyszenia Rodzin Katolickich. W ośrodku istnieje również zespół taneczny, „Jutrzenka”, do którego uczęszcza około trzydziściorga dzieci z Czernicy i okolic. W swym repertuarze zespół posiada zarówno tańce narodowe, regionalne, jak i nowoczesne. Funkcjonuje także kółko plastyczne, na zajęciach którego powstają prace w różnych technikach plastycznych. Powstała też mini galeria fotografii, w której prace przedstawiali – młody twórca Piotr Knapik i artysta wywodzący się z Czernicy – Jacek Hajduga. Ośrodek jest otwarty na potrzeby dzieci, które po zajęciach szkolnych mogą wspólnie pobawić się, pograć w gry planszowe czy w tenisa stołowego i czynnie spędzić wolny czas. W ośrodku działa także zespół wokalny-instrumentalny „Znak Pokoju”. Dzieci w wieku szkolnym i gimnazjalnym wspólnie śpiewają pieśni religijne, szanty i inne. Zespół prezentuje się na występach gminnych, powiatowych, jak i na festiwalach. Oprócz imprez okolicznościowych organizowane są też zabawy taneczne, biesiady, festyny, przedstawienia teatralne dla dzieci i dorosłych oraz kuligi.

Warto wspomnieć, że w Czernicy urodził się Henryk Mikołaj Górecki – światowej sławy kompozytor współczesnej muzyki poważnej, profesor i rektor Państwowej Wyższej

Szkoły Muzycznej w Katowicach, wychowawca i pedagog muzyczny, Kawaler Orderu Orła Białego.

Na terenie gminy odbywają się liczne imprezy kulturalne, takie jak: cykliczny Turniej Sołectw w Łukowie, przegląd muzyczny Piecowisko, Dni Czernicy, Festyn w Szczerbicach, Święto Gaszowic, Babski Comber, dożynki gminne, „Śledź” w Czernicy, Przedwielkanocna Wystawa Rękodzieła, Święto Strażaka, Święto Samorządowca, festyn historyczny, rajd samochodowy oraz Hawana Party w Łukowie, a także maratony muzyczne, koncerty oraz rajd Stowarzyszenia „URWIS”.

Od 2006 roku na terenie gminy ukazuje się wydawany w cyklu miesięcznym Informator Gminny Biuletyn Urzędu Gminy Gaszowice.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat funkcjonujących w gminie placówek kulturalnych.

Tabela 16. Placówki kulturalne w gminie w 2012 roku

nazwa placówki	adres
Ośrodek Kultury i Sportu w Gaszowicach	ul. Rydułtowska 7, 44-293 Gaszowice
Ośrodek Kultury „Zameczek” w Czernicy	ul. Wolności 39, 44-282 Czernica
Gminna Biblioteka Publiczna w Gaszowicach	ul. Rydułtowska 7, 44-293 Gaszowice
Gminna Biblioteka Publiczna w Czernicy	ul. Wolności 41, 44-282 Czernica

Dane Urzędu Gminy Gaszowice.

11. SPORT I REKREACJA

Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych. Sport wpływa bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność.

Dominującymi w gminie dyscyplinami sportowymi są piłka nożna, kolarstwo, tenis stołowy, skat sportowy oraz wschodnie sztuki walki. Miłośników tych dyscyplin skupia 7 stowarzyszeń zajmujących się działalnością sportową: Ludowy Klub Sportowy „Dąb” Gaszowice, Ludowy Klub Sportowy „Zameczek” Czernica, Klub Sportowy Szczerbice, Ludowy Uczniowski Klub Sportowy Feniks przy Szkole Podstawowej w Czernicy, Ludowy Klub Sportowy Łuków Śląski, Stowarzyszenie Dalekowschodnich Sztuk Walki „TAO”,

Gminny Uczniowski Klub Sportowy Lider. Kluby te uczestniczą w rozgrywkach oraz organizują zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży.

Na infrastrukturę sportową w gminie składają się następujące obiekty: kompleks wielofunkcyjnych boisk „Orlik 2012” oraz małe boiska treningowe do piłki nożnej, a także asfaltowe boiska do gry w koszykówkę, siatkówkę oraz siatkówkę plażową. Oprócz tego w gminie funkcjonują: hala widowiskowo-sportowa, sale sportowe, teren rekreacyjny z kortami do tenisa, skate park, a także malowniczy staw wraz z fontanną oraz zadaszone miejsce do grillowania. Na bazę sportowo-rekreacyjną składają się także nowoczesne place zabaw oraz ścieżki zdrowia.

W ramach Europejskiego Tygodnia Sportu dla Wszystkich odbywają się liczne imprezy sportowe, m.in.: bieg terenowy, turniej siatkówki, rajd rowerowy, mecze piłki nożnej, aerobik z elementami tańca, zajęcia rekreacyjno-sportowe Chińskiej Sztuki Walki Wushu, zajęcia pływania, fitness dla pań oraz masaż ciała z wykorzystaniem mat masujących.

12. TURYSTYKA

Gmina Gaszowice leży w obrębie Kotliny Raciborskiej zwanej Wysoczyzną Rybnicką – najdalej na południe wysuniętej części Niziny Śląskiej, wzdłuż biegu Odry, sąsiadując od wschodu z Płaskowyżem Rybnickim, Wyżyną Katowicką i Garbem Tarnogórskim, od zachodu zaś z Płaskowyżem Głubczyckim zaliczonym do Wyżyny Śląskiej. Na południu dolina Odry łączy Kotlinę Raciborską z Kotliną Ostrawską. Prawy brzeg Odry porastają rozległe Lasy Raciborskie. Dolina Odry ma charakter pradoliny szerokości od 8 do 12 km z łąkowym tarasem zalewowym i wyższymi tarasami piaszczystymi. Teren gminy ukształtowany jest na poziomie od 220 m n.p.m. w północnej części do 280 m n.p.m. w południowo-wschodniej jej części. Na terenie gminy znajdują się rozległe tereny leśne, będące częścią kompleksu sąsiadującego z Zalewem Rybnickim, który jest atrakcyjnym miejscem wypoczynku i rekreacji.

Sołectwa – Gaszowice, Szczerbice i Piece – tworzą zespół wschodni ściśle związany z Rybnikiem. W sołectwach tych przeważają gleby piaszczyste, a dolinami wzdłuż cieków ciągną się czarne ziemie i torfy. Czernica i Łuków tworzą zespół zachodni, przylegający do Rydułtów, o charakterze rolniczo-ogrodniczo-sadowniczym. Atrakcje turystyczne gminy związane są głównie z jej walorami przyrodniczymi, a w mniejszym stopniu z zabytkami.

Przez gminę przechodzą szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe. Przeszło 100 km tras ścieżek rowerowych łączy okoliczne miejscowości, dając możliwość poznania wielu

obiektów o wartości historycznej i kulturalnej, a przede wszystkim piękna krajobrazów: Parku Cysterskich Kompozycji Krajobrazowych czy terenów wokół Zalewu Rybnickiego.

Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”, położony w zachodniej części województwa śląskiego, założony został w 1993 r. w celu zachowania, ochrony i popularyzacji walorów przyrodniczych i kulturowych objętego nim obszaru. Na jego terenie odnotowano występowanie 14 gatunków płazów, 6 gatunków gadów, 236 gatunków ptaków oraz 50 gatunków ssaków. Spośród kręgowców uznawanych za zagrożone w skali kraju, zakwalifikowanych do „Polskiej czerwonej księgi zwierząt”, w granicach Parku przystępują do rozrodu: traszka grzebieniasta, bąk, bączek, hełmiatka, bielik, zielonka, podróżniczek i przedstawiciel nietoperzy – borowiaczek, a przypuszczalnie także gniewosz płamisty, rożeniec, kania czarna, koszatka i popielica.

Zalew Rybnicki to sztuczny zbiornik wodny utworzony dla potrzeb Elektrowni „Rybnik”. Do zbiornika wpływają rzeki Ruda i Nacyna, dodatkowo jest on sztucznie zarybiany, przez co jest miejscem występowania wielu gatunków ryb. Nad zbiornikiem znajduje się kilka klubów żeglarskich, stacja harcerska, ośrodki rekreacyjne, kawiarnie oraz pole namiotowe. Sezon żeglarski jest tu najdłuższy w Polsce – trwa od kwietnia do października, a temperatura wody w zbiorniku nie spada wtedy poniżej 15 stopni Celsjusza. Nawet zimą zalew nie zamarza, co jest niespotykane gdzie indziej. Nad brzegiem cumuje sprzęt wodny, który na miejscu można wypożyczać. Wzdłuż zbiornika poprowadzona jest ścieżka rowerowo-spacerowa.

Atrakcją turystyczną gminy są również zabytki i ciekawe budynki o wartości historycznej i kulturalnej:

- Zabytkowa kopalnia wśród łąk – Szyb Erbreich (od nazwiska ówczesnego królewskiego starszego radcy górniczego) należał do założonej w 1806 r. kopalni Charlotte (obecnie Rydułtowy – Anna) – jednego z najstarszych zakładów górniczych w rejonie Rybnika. Szyb o głębokości 91,8 m powstał w latach 1851-1853. W 1874 r. pogłębiono go do 113 m i jest także atrakcją turystyczną Gaszowic;
- Zabytkowa kopalnia Cecylia – leży na rozległych łąkach gminy Gaszowice. Należała niegdyś do KWK Rydułtowy. Do dziś zachowały się pochodzące z lat 1909-1910 obiekty: maszynownia i rozdzielnia elektryczna (obecnie budynek mieszkalny i warsztat), nadszybie z wieżą wyciągową, dawna cechownia i łaźnia (obecnie budynek mieszkalny i łamus);
- Kościół Opatrzności Bożej (1927 r.);
- Kościół p.w. św. Maksymiliana Kolbe.

13. SYTUACJA DZIECKA

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Analiza sytuacji dziecka w gminie Gaszowice została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w placówkach oświatowych działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych.

Do analizy przedłożono 4 ankiety – wypełnione przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów – z następujących placówek:

- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Gaszowicach (liczba uczniów: 257),
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Góreckiego w Czernicy (liczba uczniów 165),
- Szkoła Podstawowa im. Zygmunta Biernackiego w Szczerbicach (liczba uczniów 189),
- Gimnazjum im. Ziemi Śląskiej w Piecach (liczba uczniów: 197).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że wszystkie placówki zatrudniają pedagoga i pielęgniarkę (w Gimnazjum w ramach indywidualnego kontraktu z NFZ opieka pielęgniarska zapewniona jest 3 niepełne dni w tygodniu), zaś logopeda zatrudniony jest przez wszystkie szkoły podstawowe (brak w Gimnazjum w Piecach). Żadna z placówek nie zatrudnia psychologa i doradcy zawodowego.

Wszystkie placówki prowadzą dożywianie uczniów, z tej formy wsparcia korzysta łącznie 55 uczniów. Dwie szkoły (SP w Gaszowicach oraz Gimnazjum w Piecach) zgłosiły potrzebę zwiększenia o 13 liczby dzieci i młodzieży objętej tym rodzajem pomocy.

Zarówno Szkoły Podstawowe, jak i Gimnazjum zapewniają uczniom dostęp do Internetu i umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej. Ani jedna szkoła nie posiada klas lub oddziałów integracyjnych. Przedstawiciele żadnej z placówek nie zauważyli trudności z dojazdem uczniów na zajęcia.

Wszystkie szkoły oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. językowe, sportowe, regionalne, teatralne, matematyczne, plastyczne, polonistyczne, przyrodnicze, instrumentalne, taneczne, wokalne, dziennikarskie, czytelnicze, religijne, PCK, Klub Europejski, basen).

Jednocześnie wszystkie placówki prowadzą zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są: zajęcia wyrównawcze (4 szkoły), korekcyjno-kompensacyjne (4), logopedyczne (2), zajęcia rewalidacyjne (3) oraz profilaktyczno-wychowawcze (1).

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, w dwojaki sposób, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych obejmujący 14 zmiennych.

Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się do nadużywania alkoholu i leków przez rodziców, niewydolności wychowawczej, zaniedbywania i małego zainteresowania problemami dzieci. Pedagodzy zwracali również uwagę na niski status materialny rodzin. Ankietowani podkreślali także występowanie agresji słownej, rzadziej fizycznej w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

Tabela 17. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy uczęszczających do szkół podstawowych i gimnazjalnych

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
sięganie po alkohol	3 (4)	1
sięganie po narkotyki	–	4
palenie papierosów	3	1
ucieczki z domu	–	4
kradzieże	–	4
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	3 (1)	1

autoagresja	1 (5)	3
przestępczość ujawniona	–	4
niszczenie mienia szkolnego	3 (2)	1
udział w grupach negatywnych	–	4
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	3 (16)	1
przemoc w rodzinie	2 (1)	2
zaniedbanie przez dom	3 (8)	1
wykorzystywanie seksualne	–	4

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Do problemów najczęściej występujących w szkole i w domu rodzinnym dzieci i młodzieży ankietowani zaliczyli: problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego, zaniedbanie przez dom, autoagresję oraz sięganie po alkohol.

Badania i działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Ankietowani identyfikowali również obszary, w jakich należałoby przeprowadzić badania wśród dzieci, młodzieży i rodziców. Najczęściej podkreślali potrzebę wnikliwego przyglądania się sytuacji rodzinnej, szczególnie relacjom dziecko – rodzic, oraz wypełnianiu przez rodziców funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W tym kontekście respondenci zwracali uwagę na konieczność zdiagnozowania metod wychowawczych i wpływu postaw rodzicielskich na zachowanie dzieci. Ankietowani uznali również za wskazane przyglądanie się sposobom spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież oraz poznania ich oczekiwań w tym zakresie.

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach, badani wskazywali głównie na potrzebę organizowania działań w zakresie promocji zdrowia, profilaktyki antynikotynowej, przeciwdziałania agresji rówieśniczej oraz uświadamiających rolę bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

Przedstawiciele większości ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się spotkania na wywiadówkach, konsultacje indywidualne, zajęcia otwarte, spotkania ze specjalistami z dziedziny profilaktyki i wychowania oraz doradztwa zawodowego.

Rodzice aktywnie uczestniczą w życiu szkoły, pomagając przy organizacji imprez szkolnych i klasowych.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Podobnie jak w przypadku oceny współpracy szkół z rodzicami, przedstawiciele większości badanych placówek stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca.

Do podmiotów tych zaliczyli: Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku, Sąd Rodzinny, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, parafie, Policję oraz Kuratora Sądowego.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na zapewnienie szerszego i stałego dostępu do profesjonalnej pomocy terapeutycznej, utworzenie stanowiska asystenta rodzin oraz konieczność pomocy finansowej dla dzieci z rodzin o niskim statusie materialnym (dożywianie, finansowanie wycieczek i podręczników).

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie, pedagodzy wskazywali przede wszystkim na promowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego (wyjazdy rekreacyjne, noce filmowe, półkolonie itp.), wzbogacanie oferty zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, organizowanie pogadanek dla uczniów, propagowanie idei wolontariatu oraz prowadzenie pedagogizacji rodziców. Ankietowani podkreślili także konieczność niesienia pomocy rzeczowej uczniom z rodzin najuboższych.

14. OCHRONA ZDROWIA

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

W gminie Gaszowice funkcjonują 3 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, są prowadzone 2 prywatne praktyki lekarskie oraz działają 2 punkty apteczne. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Zakłady opieki zdrowotnej i praktyki lekarskie w gminie w 2012 roku

nazwa placówki	adres
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gaszowice Lekarska Spółka Partnerska	ul. Rydułtowska 1, 44-293 Gaszowice
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Femed”	ul. Rydułtowska 1, 44-293 Gaszowice
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Servimed”	ul. Wolności 73, 44-282 Czernica
Indywidualna Praktyka Lekarska	ul. Potokowa 9, 44-282 Łuków Śląski
Gabinet Lekarsko-Dentystyczny	ul. Wolności 73, 44-282 Czernica
Punkt apteczny	ul. Rydułtowska 3, 44-293 Gaszowice
Punkt apteczny	ul. Wolności 73, 44-282 Czernica

Dane Urzędu Gminy Gaszowice.

Dla poznania sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy ważna jest analiza danych będących w posiadaniu zakładów opieki zdrowotnej i indywidualnych praktyk lekarskich działających na jej terenie. W związku z tym w poniższej tabeli przedstawiono dane za 2012 rok uzyskane z Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Gaszowice Lekarskiej Spółki Partnerskiej oraz Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Servimed” w Czernicy.

Tabela 19. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2012 roku

rodzaj schorzenia	liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
nowotwory	3
niedokrwistości	12
choroby tarczycy	4
cukrzyca	2
niedożywienie	0
otyłość	16
zaburzenia odżywiania	0
upośledzenie umysłowe	0
padaczka	8
dziecięce porażenie mózgowe	3
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	0
choroba nadciśnieniowa	12
alergia – dychawica oskrzelowa	12
alergie pokarmowe	20
alergie skórne	50

znieskształcenia kręgosłupa		129
choroby układu moczowego		2
wady rozwojowe układu nerwowego		1
wady rozwojowe układu krążenia		2
wady rozwojowe narządów płciowych		0
wady rozwojowe – aberracje chromosomowe		2
wady rozwojowe – inne		1
zaburzenia rozwoju		0
w tym:	zaburzenia rozwoju fizycznego	0
	zaburzenia rozwoju psychomotorycznego	0
trwałe uszkodzenia narządu ruchu		0
inne schorzenia wymagające opieki czynnej		0

Dane: Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Gaszowice Lekarskiej Spółki Partnerskiej i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Servimed” w Czernicy.

Tabela 20. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2012 roku

rodzaj schorzenia		liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
gruźlica		8
nowotwory		85
choroby tarczycy		125
cukrzyca		511
niedokrwistość		79
choroby obwodowego układu nerwowego		126
choroby układu krążenia		1.026
w tym:	przewlekła choroba reumatyczna	83
	choroba nadciśnieniowa	578
	choroby naczyń mózgowych	36
	niedokrwienność choroby serca (w tym przebyty zawał serca)	329
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa		98
przewlekłe choroby układu trawiennego		131
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej		131
inne schorzenia wymagające opieki czynnej		5

Dane: Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Gaszowice Lekarskiej Spółki Partnerskiej i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Servimed” w Czernicy.

W 2012 roku pod opieką Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Gaszowice Lekarskiej Spółki Partnerskiej było 4.895 osób dorosłych z gminy (brak danych ogólnych z Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Servimed” w Czernicy). U największej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzono znieskształcenia kręgosłupa (129 osób), alergie skórne (50 osób), alergie pokarmowe (20 osób), otyłość (16 osób), niedokrwistość (12 osób), chorobę nadciśnieniową (12 osób) oraz dychawicę oskrzelową (12 osób). Dorośli z kolei najczęściej zmagali się z chorobami układu krążenia (1.026 osób), cukrzycą (511 osób),

przewlekłymi chorobami układu trawiennego (131 osób), chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (131 osób), chorobami obwodowego układu nerwowego (126 osób) i chorobami tarczycy (125 osób).

Ważną rolę w utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pełni profilaktyka. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dzieci do lat 3 objętych opieką profilaktyczną oraz dzieci i młodzieży do lat 19 objętych profilaktycznymi badaniami lekarskimi.

Tabela 21. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2012 roku

forma profilaktyki	liczba dzieci i młodzieży
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego po raz pierwszy (dzieci do lat 3)	5
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego następny raz (dzieci do lat 3)	36
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych po raz pierwszy (dzieci do 1. roku życia)	95
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych następny raz (dzieci do lat 3)	374
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 podlegający badaniu)	675
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 zbadani zgodnie z programem badań profilaktycznych)	526

Dane: Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Gaszowice Lekarskiej Spółki Partnerskiej i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Servimed” w Czernicy.

W 2012 roku poradami profilaktycznymi Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Gaszowice Lekarskiej Spółki Partnerskiej oraz Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Servimed” w Czernicy po raz pierwszy i po raz następny zostało objętych odpowiednio 5 i 36 dzieci do lat 3. Wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych miały z kolei miejsce w przypadku 95 dzieci do 1. roku życia, a następny raz w przypadku 374 dzieci (dzieci do lat 3). Profilaktycznymi badaniami lekarskimi objęto natomiast 675 dzieci i młodzieży, w tym 526 osób zgodnie z programem badań profilaktycznych.

15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i, podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwe piętno na jej funkcjonowaniu.

Według danych Komisariatu Policji w Gaszowicach, w 2012 roku w gminie Gaszowice odnotowano łącznie 99 zdarzeń o charakterze przestępczym. Wśród nich dominowały przestępstwa polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości (27 przypadków), znęcaniu się (18), kradzieży mienia (13) oraz niepłaconiu alimentów (11). Łącznie ustalono 79 sprawców przestępstw, były to osoby w wieku od 15 do 71 lat. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Wybrane przestępstwa popełnione w gminie w 2012 roku

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw	liczba ustalonych sprawców	wiek sprawców
kradzieże z włamaniem	2	nie ustalono	nie ustalono
kradzieże mienia	13	3	53-71 lat
przywłaszczenia mienia	1	1	47 lat
oszustwa	5	nie ustalono	nie ustalono
uszkodzenia ciała	4	3	15, 17, 41 lat
znęcania	18	18	29-57 lat
niealimentacja	11	11	28-46 lat
nietrzeźwi kierujący	27	27	20-63 lata
groźby karalne	6	3	29, 53, 56 lat
znieważenia funkcjonariuszy	1	2	23 lata
naruszenia zakazu sądowego	6	6	23-53 lata
zniszczenia mienia	3	2	14 i 35 lat
wypadki drogowe	1	2	22 lata
naruszenie nietykalności cielesnej przez nieletniego	1	1	16 lat

Dane Komisariatu Policji w Gaszowicach.

W latach 2010-2012 w ramach współpracy z Punktem Konsultacyjnym w Gaszowicach policjanci Komisariatu Policji w Gaszowicach przeprowadzili na terenie gminy odpowiednio 21, 23 i 29 interwencji.

Według danych II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Rodzinnych i Nieletnich w Sądzie Rejonowym w Rybniku w 2012 r. pod nadzorem kuratora pozostawało 46 spraw z terenu gminy Gaszowice. Prowadzono 33 nadzory nad warunkami bytu i wychowania małoletnich dzieci w związku z ograniczeniem władzy rodzicielskiej rodziców (134 osoby dorosłe oraz dzieci objęte nadzorem kuratora).

Wobec 10 nieletnich, w związku z ich demoralizacją lub popełnieniem czynu karalnego, wykonywano środek wychowawczy w postaci nadzoru kuratora sądowego, kurator sprawował również nadzór nad 3 osobami poddanymi obowiązkowi leczenia odwykowego.

16. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w gminie Gaszowice wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach. Jednostka ta realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych i ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym oraz ustawa o ochronie zdrowia psychicznego.

Z końcem 2012 roku kadre OPS-u stanowiło 8 osób, w tym: kierownik, 3 pracowników socjalnych oraz 4 pozostałych pracowników. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 23. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2012 roku

rodzaj stanowiska	liczba pracowników	o ile pracowników powinno być więcej?
kadra kierownicza	1	–
pracownicy socjalni	3	2
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	–	–
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	–	–
pozostali pracownicy	4	

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

Zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej każdy ośrodek ma obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. W 2012 roku w Ośrodku Pomocy Społecznej w Gaszowicach wymóg ten nie był spełniony, wynosił bowiem 3.073 mieszkańców na 1 pracownika socjalnego. Aby spełnić ten warunek powinno być o dwóch pracowników socjalnych więcej. Taka jest propozycja w zakresie rozwoju zasobów kadrowych OPS-u.

Tabela 24. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2012 roku

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie			liczba osób	
			kadra kierownicza	pracownicy socjalni
wykształcenie	wyższe kierunkowe		–	3
	wyższe niekierunkowe		–	–
	średnie kierunkowe		1	–
	średnie niekierunkowe		–	–
	zawodowe i niższe		–	–
dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	1	1
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–	–
		w trakcie realizacji	–	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej			1	
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny			–	
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny			–	

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

Na koniec 2012 roku kierownik OPS-u posiadał wykształcenie średnie kierunkowe, wszyscy pracownicy socjalni legitymowali się wykształceniem wyższym kierunkowym. Dodatkowo kierownik i 1 pracownik socjalny mieli specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, a kolejny był zainteresowany podjęciem takiej specjalizacji.

Prawo do wsparcia udzielanego przez OPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 539 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 623 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

W wykonywaniu zadań OPS współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy, innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją,

kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez OPS na realizację zadań w latach 2010-2012.

Tabela 25. Środki finansowe wydatkowane przez OPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2010-2012

wielkość wydatków	2010 r.	2011 r.	2012 r.
ogółem	2.134.237	2.219.380	2.377.810
w tym na świadczenia pomocy społecznej	318.267	346.729	402.114
w tym na świadczenia rodzinne	1.453.757	1.477.782	1.585.020
na zadania własne gminy	612.454	682.711	727.052
na zadania zlecone gminie	1.521.783	1.536.669	1.650.758

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

W latach 2010-2012 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez OPS na pomoc mieszkańcom gminy stale rosła (z 2.134.237 zł w 2010 r. do 2.377.810 zł w 2012 r.). Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych, wśród których przeważały środki przekazane na realizację świadczeń rodzinnych (w 2010 r. 1.453.757 zł, w 2011 r. 1.477.782 zł, a w 2012 r. 1.585.020 zł) przede wszystkim w postaci zasiłków rodzinnych. W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono natomiast na udzielanie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków okresowych, zasiłków celowych i w naturze, zasiłków stałych i posiłku.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez OPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2010-2012.

Tabela 26. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	227	233	236
liczba rodzin	136	145	143
liczba osób w rodzinach	416	450	391
udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	4,6%	4,9%	4,2%

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

Liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2010-2012 ulegała wahaniom (416 osób w rodzinach w 2010 r., 450 osób w rodzinach w 2011 r., 391 osób

w rodzinach w 2012 r.). Nieznacznie wahał się również udział beneficjentów systemu w ogólnej ludności gminy (z 4,6% w 2010 r. przez 4,9% w 2011 r. do 4,2% w 2012 r.).

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat struktury wiekowej oraz aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2012 roku.

Tabela 27. Struktura wiekowa oraz aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2012 roku

wiek odbiorców	liczba osób	rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób powyżej 18 lat według decyzji administracyjnych
0-16 lat	150	pracuje	47
17-21 lat	23	pracuje dorywczo	23
22-30 lat	54	nie pracuje	48
31-40 lat	54	studiuje/uczy się	10
41-50 lat	47	na rencie	15
51-60 lat	43	na emeryturze	8
61-70 lat	18	na zasiłku dla bezrobotnych	3
71 lat i więcej	2	bezrobotny bez prawa do zasiłku	64

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez OPS pomocą społeczną w 2012 roku wykazała, że największe grupy stanowiły dzieci i młodzież do 16 lat (150 osób) oraz osoby w wieku 22-30 lat i 31-40 lat (po 54 osoby). Ci z najmłodszych, którzy bezpośrednio korzystali ze wsparcia, otrzymywali pomoc głównie w postaci posiłku w szkołach.

Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, najliczniejsze grupy w 2012 roku stanowiły osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (64 osoby), niepracujące (48 osób) oraz pracujące (47 osób).

Analizując powyższe dane, można pokusić się o stwierdzenie, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w 2012 roku stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów rodziny dotknięte bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2010-2012

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
ubóstwo	109	112	121	313	332	318
bezdomność	2	1	1	2	1	1
potrzeba ochrony macierzyństwa	26	29	25	140	148	124
bezrobocie	83	85	93	246	261	239
niepełnosprawność	48	47	48	134	135	116
długotrwała lub ciężka choroba	16	22	28	54	58	55
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	23	27	24	94	106	89
alkoholizm	10	13	19	19	28	41
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	3	3	1	12	6
zdarzenie losowe	3	0	1	10	0	3

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

W latach 2010-2012 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie było ubóstwo. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia OPS-u z tego powodu ulegała wahaniom (313 w 2010 r., 332 w 2011 r., 318 w 2012 r.).

Ważną przyczyną udzielania pomocy było również prowadzące do ubóstwa bezrobocie. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia OPS-u z powodu braku pracy również ulegała wahaniom (246 w 2010 r., 261 w 2011 r., 239 w 2012 r.).

Istotne przyczyny świadczenia pomocy społecznej w gminie stanowiły potrzeba ochrony macierzyństwa (140 w 2010 r., 148 w 2011 r., 124 w 2012 r.) oraz niepełnosprawność (134 w 2010 r., 135 w 2011 r., 116 w 2012 r.).

Kolejnymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w gminie były bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwała lub ciężka choroba oraz alkoholizm.

W mniejszym stopniu mieszkańcy gminy korzystali z pomocy społecznej z takich przyczyn, jak: trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, bezdomności czy zdarzenia losowego.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez OPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez OPS w latach 2010-2012

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
pieniężna	224	165	141	136	133	134	416	394	355
rzeczowa	112	118	95	52	55	50	232	239	212
praca socjalna	X	X	X	125	149	158	387	471	438
poradnictwo specjalistyczne	X	X	X	0	0	0	0	0	0
schronienie	1	0	1	1	0	1	1	0	1
usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
skierowanie do domu pomocy społecznej	0	0	0	0	0	0	0	0	0
żywność PEAD	X	X	X	100	108	88	300	300	200

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

W latach 2010-2012 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej. Ważną formą wsparcia była także pomoc finansowa, głównie w postaci zasiłków okresowych, celowych i w naturze oraz zasiłków stałych. Duże znaczenie miała także pomoc rzeczowa udzielana przede wszystkim w postaci posiłku.

OPS uczestniczył także w realizacji Programu PEAD („Dostarczanie żywności dla najuboższej ludności Unii Europejskiej”), polegającego na bezpłatnym przekazywaniu dla najbardziej potrzebujących żywności z zapasów interwencyjnych Unii Europejskiej.

Za pośrednictwem organizacji pozarządowych pracownicy socjalni OPS-u przekazywali żywność osobom najbardziej potrzebującym, które spełniały wymogi określone w Programie. Z tej formy pomocy w 2010 roku skorzystało 100 rodzin (300 osób w rodzinach), w 2011 roku 108 rodzin (300 osób w rodzinach) i w 2012 roku 88 rodzin (200 osób w rodzinach).

Osoby, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, i które tym samym wymagają całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, są

kierowane przez OPS do domów pomocy społecznej. W latach 2010-2012 gmina nie skierowała żadnej osoby do DPS-u, pokrywała natomiast w tym okresie koszt pobytu dla odpowiednio 1, 2 i 2 osób.

W ramach realizowanych zadań OPS przyznawał także świadczenia rodzinne, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjne oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
wielkość wydatków na świadczenia rodzinne	1.264.042 zł	1.252.895 zł	1.283.205 zł
rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
zasiłek rodzinny	5.138	4.474	4.165
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	29	29	22
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	222	186	135
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	210	218	196
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	318	273	260
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	269	263	262
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	599	515	458
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	761	634	582
zasiłek pielęgnacyjny	2.170	2.197	2.324
świadczenie pielęgnacyjne	230	317	491
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	90	114	88
liczba świadczeń rodzinnych ogółem	10.036	9.220	8.983

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

W latach 2010-2012 wielkość wydatków przeznaczonych przez OPS na realizację świadczeń rodzinnych wahała się (1.264.042 zł w 2010 r., 1.252.895 zł, w 2011 r., 1.283.205 zł w 2012 r.). W analizowanym okresie liczba przyznanych świadczeń spadała (z 10.036 w 2010 r. do 8.983 w 2012 r.).

Najczęściej OPS wypłacał zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny, dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie

wielodziejnej, świadczenia pielęgnacyjne oraz dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne OPS opłacił w latach 2010-2012 następującą liczbę składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe: w 2010 r. 216 (na kwotę 28.610 zł), w 2011 r. 278 (36.382 zł), a w 2012 r. 392 (55.123 zł) oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne – w 2010 r. 33 (na kwotę 1.544 zł), w 2011 r. 51 (2.249 zł) i w 2012 r. 97 (4.510 zł).

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2010-2012 przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach mieszkańcom gminy. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	28	31	40
liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	344	382	472
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne	120.337 zł	140.151 zł	182.760 zł

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Gaszowicach.

Liczba mieszkańców gminy, którym w latach 2010-2012 OPS przyznał świadczenie alimentacyjne, zwiększała się z roku na rok (z 28 w 2010 r. do 40 w 2012 r.), tym samym zwiększała się liczba wypłaconych świadczeń (z 344 w 2010 r. do 472 w 2012 r.), zwiększała się również wysokość kwot wydatkowanych na ten cel (ze 120.337 zł w 2010 r. do 182.760 zł w 2012 r.).

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Obok Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje w gminie Gaszowice Punkt Konsultacyjny Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który w 2012 roku objął wsparciem 201 osób, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który otoczył opieką 25 rodzin liczących 94 osoby, oraz Świetlica Profilaktyczno-Integracyjna z pięcioma filiami w każdym sołectwie, które wsparły 98 osób. Poniżej zamieszczone karty zasobów przedstawiają szczegółową informację na temat tych jednostek.

Punkt Konsultacyjny Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ul. Rydułtowska 7, 44-293 Gaszowice.

Podmiot prowadzący jednostkę:

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
ul. Rydułtowska 7, 44-293 Gaszowice.

Zakres usług oferowanych przez jednostkę:

- przyjmowanie stron,
- wezwania stron i zapraszanie na rozmowy profilaktyczno-wychowawcze oraz motywujące,
- powoływanie biegłych z zakresu uzależnień (psycholog, psychiatra),
- kierowanie do sądu wniosków o leczenie,
- monitorowanie sytuacji rodzin objętych tzw. okresem próby,
- prowadzenie konsultacji i porad dla współuzależnionych.

Kategoria klientów objętych wsparciem w 2012 r.:

- osoby uzależnione i współuzależnione,
- osoby stosujące przemoc.

Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

ul. Rydułtowska 2, 44-293 Gaszowice.

Podmiot prowadzący jednostkę:

Urząd Gminy Gaszowice, ul. Rydułtowska 2, 44-293 Gaszowice.

Zakres usług oferowanych przez jednostkę:

- działalność profilaktyczna,
- pomoc rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych.

Kategoria klientów objętych wsparciem w 2012 r.:

- ofiary przemocy.

Świetlica Profilaktyczno-Integracyjna

ul. Rydułtowska 7, 44-293 Gaszowice

– Filia Świetlicy Profilaktyczno-Integracyjnej

ul. Wolności 41, 44-282 Czernica

– Filia Świetlicy Profilaktyczno-Integracyjnej

ul. Lipowa 15, 44-282 Łuków Śląski

– Filia Świetlicy Profilaktyczno-Integracyjnej

ul. Rydułtowska 21, 44-293 Piece

– Filia Świetlicy Profilaktyczno-Integracyjnej

ul. Szkolna 6, 44-293 Szczerbice

Podmiot prowadzący jednostkę:

Stowarzyszenie „Sumina na rzecz Odnowy i Rozwoju Górnego Śląska”
na zlecenie Urzędu Gminy w Gaszowicach.

Zakres usług oferowanych przez jednostkę:

- usługi opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży.

Kategoria klientów objętych wsparciem w 2012 r.:

- dzieci i młodzież z terenu gminy.

W uzupełnieniu powyższych danych warto odnotować, że mieszkańcy gminy Gaszowice są w zasięgu działania Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Czerwionce-Leszczynach i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rybniku. W roku szkolnym 2011/2012 z pomocy PPP w Czerwionce-Leszczynach skorzystało 85 dzieci z gminy. Poradnia wydała 21 orzeczeń oraz 51 opinii, dotyczących głównie dostosowania wymagań edukacyjnych. Wybrane dane dotyczące działalności PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2010-2012 przedstawia natomiast poniższa tabela.

Tabela 32. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	–	–	1
liczba dzieci z gminy adoptowanych	–	–	2
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	–	–	5
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	2	5	3
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	3	3	5
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	2	7	4
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	–	–	3
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	–	–	2

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rybniku.

W analizowanym okresie zgłoszono do adopcji 1 dziecko z gminy; 2 dzieci adoptowano, a 5 dzieci umieszczono w rodzinach zastępczych – wszystkie działania miały miejsce w 2012 roku. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych wyniosła w latach 2010-2011 po 3, natomiast w 2012 r. – 5. W 2012 roku 3 rodziny zastępcze objęły opieką dzieci z terenu gminy. Warto dodać, że w 2012 roku usamodzielniono 2 dzieci z gminy Gaszowice.

W 2010 roku w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 2 dzieci z gminy, rok później 5, a w 2012 roku 3 dzieci. Placówki opiekuńczo-wychowawcze w latach 2010-2012 sprawowały opiekę nad odpowiednio 2, 7 i 4 dzieci.

W 2012 roku mieszkańcy gminy Gaszowice korzystali również z oferty jednostki wsparcia działającej poza gminą. Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii, mieszczący się przy ul. Chrobrego 16 w Rybniku, świadczył pomoc i wsparcie osobom uzależnionym, współuzależnionym oraz ofiarom i sprawcom przemocy z terenu gminy.

17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Z uwagi na to, że jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy Gaszowice wykorzystano dane z ostatniego opublikowanego spisu, który został przeprowadzony w 2002 r.

W 2002 roku w gminie Gaszowice mieszkało 730 osób niepełnosprawnych (371 mężczyzn i 359 kobiet), w tym 587 osób niepełnosprawnych prawnie i 143 osoby niepełnosprawne tylko biologicznie. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogólnej ludności gminy wynosił 8,6%.

Poniższe tabele przedstawiają strukturę wiekową osób niepełnosprawnych w gminie oraz ich podział według poziomu wykształcenia i aktywności ekonomicznej.

Tabela 33. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

ekonomiczna grupa wieku	liczba osób	udział w ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych	udział w ogólnej liczbie ludności w danej ekonomicznej grupie wieku
osoby w wieku przedprodukcyjnym	31	4,2%	1,5%
osoby w wieku produkcyjnym	395	54,1%	7,4%
osoby w wieku poprodukcyjnym	304	41,6%	25,9%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku 395 osób niepełnosprawnych w gminie było w wieku produkcyjnym. Stanowiły one 7,4% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku. Liczną grupę reprezentowały osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym (304 osoby), których odsetek wśród osób starszych w gminie wynosił prawie 26%.

Tabela 34. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

poziom wykształcenia	liczba osób	udział w ogóle niepełnosprawnych w wieku 13 lat i więcej
wyższe	12	1,7%
policealne	4	0,6%
średnie	73	10,3%
zasadnicze zawodowe	272	38,3%
podstawowe ukończone	332	46,7%
podstawowe nieukończone	14	2,0%
nieustalony	4	0,6%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Niski poziom wykształcenia w istotny sposób utrudnia osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie na rynku pracy i utrzymanie posiadanego zatrudnienia. W 2002 roku najliczniejszą grupę wśród osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (332 osoby) i zasadniczym zawodowym (272 osoby). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych wynosił odpowiednio 46,7% i 38,3%.

Tabela 35. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób	udział w ogóle niepełnosprawnych
aktywni zawodowo pracujący	82	11,2%
aktywni zawodowo bezrobotni	14	1,9%
bierni zawodowo	632	86,6%
nieustalony status na rynku pracy	2	0,3%

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. W 2002 roku zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością w gminie była bierna zawodowo (632 osoby). Ich udział w ogóle osób niepełnosprawnych wynosił aż 86,6%. Aktywnych zawodowo było 96 osób dotkniętych niepełnosprawnością. Wśród nich dominowały osoby posiadające zatrudnienie (82 osoby).

18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 36. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminnym działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie Gaszowice w latach 2010-2012.

Tabela 37. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w gminie w latach 2010-2012

wielkość wydatków	2010 r.	2011 r.	2012 r.
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	152.000 zł	152.000 zł	147.145 zł
na przeciwdziałanie narkomanii			19.200 zł
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	–	–	1.980 zł
razem	152.000 zł	152.000 zł	168.325 zł

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gaszowicach.

W latach 2010-2011 wysokość kwot wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych utrzymywała się na identycznym poziomie 152.000 zł. W roku 2012 nieznacznie spadła do poziomu 147.145 zł, ale w tym też roku po raz pierwszy uwzględniono osobne środki mające służyć przeciwdziałaniu narkomanii 19.200 zł i działaniom ograniczającym przemoc w rodzinie (1.980 zł).

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności Komisji w gminie Gaszowice oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 38. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie w latach 2010-2012

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	33	32	32
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	4	2	2
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	16	13	14

liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	16	13	14
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	92	107	111
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	6	5	7
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	0	7	11
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	0	5	8
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gaszowicach.

W latach 2010-2012 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie utrzymywała się na podobnym poziomie (33 w 2010 r., 32 w 2011 r., 32 w 2012 r.; limit punktów uchwalony przez Radę Gminy na koniec 2012 roku wynosił 65). Liczba przeprowadzonych w nich kontroli była niewielka – 4 w 2010 r., po 2 w latach 2011-2012.

W analizowanym okresie liczba wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wahała się (16 w 2010 r., 13 w 2011 r., 14 w 2012 r.), podobnie jak liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. W uzupełnieniu powyższych danych warto dodać, iż w analizowanym okresie nie podjęto żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W ramach podejmowanych działań GKRPA przeprowadzała również rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu. W latach 2010-2012 liczba osób nimi objętych stale rosła (z 92 w 2010 r. do 111 w 2012 r.). W analizowanym okresie nieznacznie wahała się liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego (z 6 w 2010 r. poprzez 5 w 2011 r. do 7 w 2012 r.)

Jeśli chodzi o przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, to w roku 2010 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie, natomiast w latach 2011-2012 GKRPA kontaktowała się z odpowiednio 7 i 11 osobami dotkniętymi tym problemem, na terapię skierowała odpowiednio 5 i 8 sprawców przemocy w rodzinie, w stosunku do żadnego sprawcy nie złożyła do prokuratury zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa.

Ponadto w analizowanym okresie GKRPA przeprowadziła następujące działania:

- zorganizowanie Akcji Lato – w jej trakcie prowadzono zajęcia profilaktyczne i edukacyjne, konkursy, wycieczki oraz pogadanki (334 uczestników);
- realizowanie rekomendowanego przez PARPA programu profilaktycznego dotyczącego uzależnień „Cukierki” (68 osób);
- przeprowadzenie skierowanego do dzieci i młodzieży programu profilaktycznego „Udane życie a środki uzależniające” (66 uczestników);
- propagowanie kultury ekologicznej dzięki uczestnictwu w akcji „Sprzątanie Śląska” (117 osób);
- przeprowadzenie międzyswiatlicowego turnieju sportowo-zręcznościowego (uczestniczyło 37 osób);
- zorganizowanie wycieczek integracyjnych do Kopalni Soli w Bochni (45 osób), do Wapienicy (45 uczestników), do zabytkowej Kopalni Guido (45 osób), a także 3 wyjazdów do Parku Wodnego Aquarion w Żorach (134 uczestników);
- realizowanie akcji „Nie bójmy się ratować życia – czyli jak zachować się w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia (208 osób);
- zorganizowanie akcji Mikołaj Dzieciom (85 uczestników);
- wspieranie organizacji Przedszkoliady oraz Tygodnia Profilaktyki.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, istotną funkcję w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie pełnią: Punkt Konsultacyjny, świetlice profilaktyczno-integracyjne, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ośrodki Pomocy Społecznej.

Działania GKRPA w Gaszowicach wspierają także Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Katowickiej Koło w Czernicy, Stowarzyszenie Sumina, sołtysi, placówki oświatowe, ośrodki kultury, Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne i Ludowe Kluby Sportowe.

19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Ważnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy.

W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Gaszowice badania takie zostały przeprowadzone przy zastosowaniu anonimowej ankiety rozesłanej do osób mających wpływ

na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. wójta, radnych, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców gminy.

Do analizy przedłożono w sumie 14 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w gminie.

Atuty gminy

W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego o największe atuty gminy. Wskazując je, respondenci zwrócili szczególną uwagę na dobre położenie geograficzne i komunikacyjne gminy, w nieznaczącej odległości od Rybnika, Wodzisławia Śląskiego i Raciborza. Uznanie ankietowanych uzyskała zadawalająca sieć połączeń z okolicznymi miastami i rozbudowana infrastruktura gminna (lokalne drogi o dobrej nawierzchni i sieć wodno-kanalizacyjna oplatająca duży obszar gminy).

Mieszkańcy wyrazili swoje zadowolenie z wdrożenia w placówkach samorządu lokalnego e-administracji. Doceniono także częstą aktualizację strony internetowej Urzędu Gminy. Badani wysoko ocenili dobrą bazę oświatową i rekreacyjną.

Wspomniano o istniejących placach zabaw, przedszkolach, hali sportowej i boisku Orlik przy Gimnazjum w Piecach. Respondenci podkreślili korzyści płynące z wiejskiego charakteru gminy, kapitału ludzkiego charakteryzującego się dużym zaangażowaniem społecznym i skonsolidowanego środowiska lokalnego.

Ankietowani zwrócili również uwagę na działalność świetlic profilaktyczno-integracyjnych funkcjonujących w każdym z sołectw gminy Gaszowice. Mieszkańcy gminy wspominali także o okolicznych terenach zielonych, będących atrakcyjnym miejscem wypoczynku i rekreacji.

Słabe strony gminy

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali słabe strony gminy. Najczęściej wymienianymi słabościami, zdaniem ankietowanych, były: brak wystarczającej liczby mieszkań socjalnych i komunalnych oraz brak lokalnych przedsiębiorstw i wynikający z tego deficyt miejsc pracy.

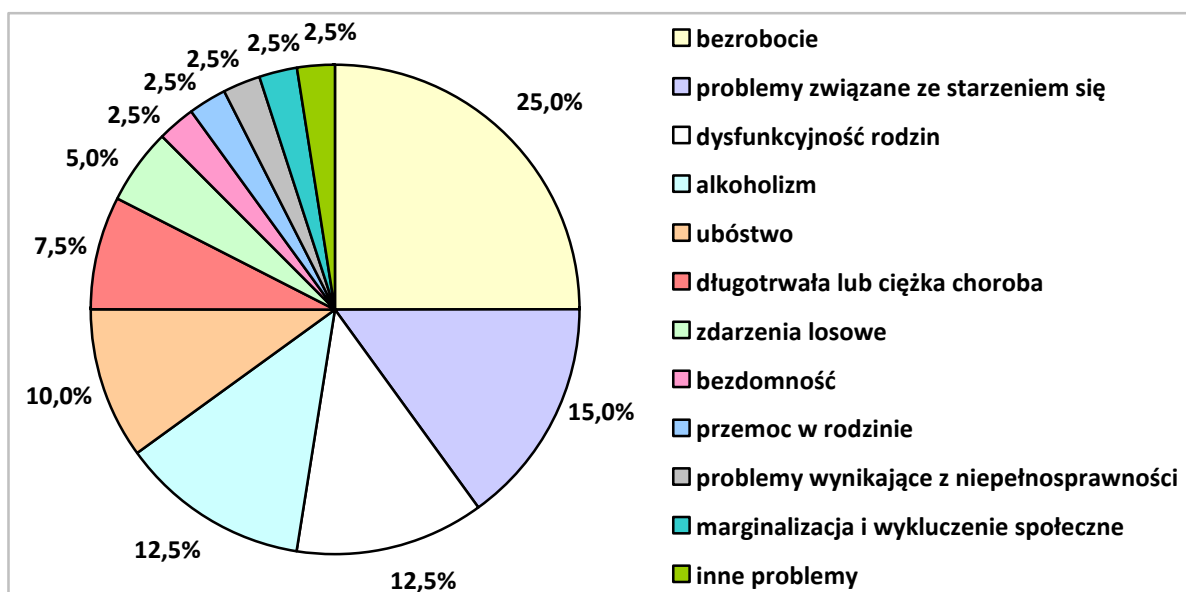
Według mieszkańców poważną bolączką gminy jest niedostateczny dostęp do specjalistów z zakresu psychologii i terapii, a także brak na terenie gminy Domu Pomocy

Społecznej i Domu dla Samotnej Matki z Dzieckiem. Ankietowani zwrócili również uwagę na niewystarczające środki własne gminy, ograniczające potencjał inwestycyjny.

Za kolejne słabe strony Gaszowic uznano niekompletną sieć kanalizacyjną, niedostateczną komunikację autobusową i zaniedbania w zakresie ekologii.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

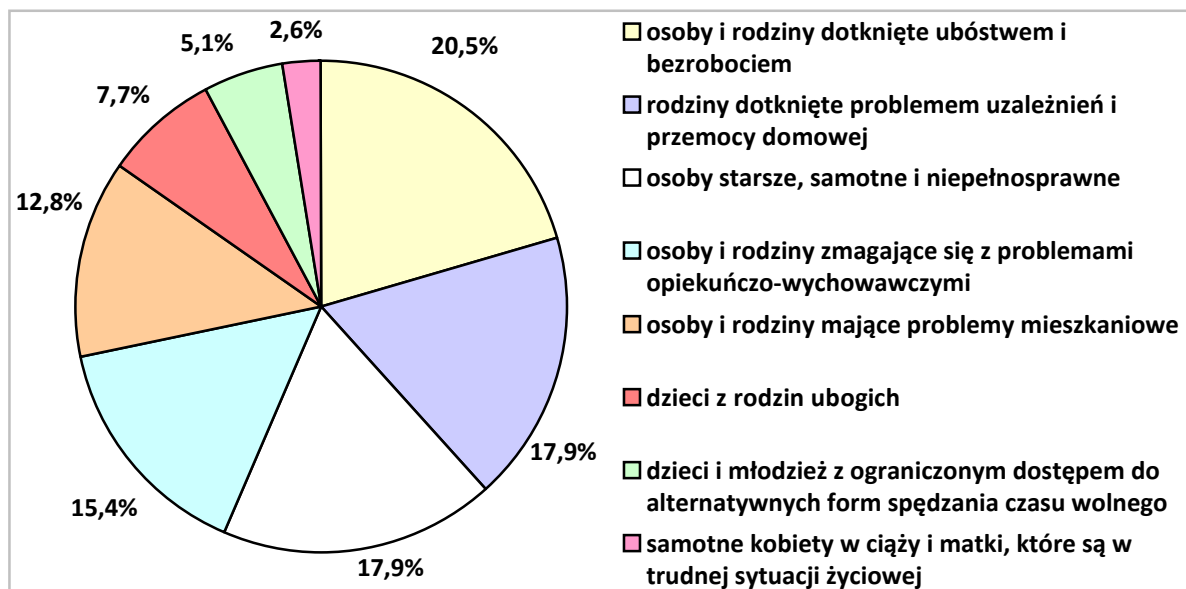
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wśród problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, wymieniano najczęściej bezrobocie (25%), problemy związane ze starzeniem się (15%) oraz dysfunkcyjność rodzin i alkoholizm (po 12,5%).

Wskazano również ubóstwo (10,0%), długotrwałą lub ciężką chorobę (7,5%) i zdarzenia losowe (5%). Rzadziej ankietowani wymieniali bezdomność, przemoc w rodzinie, problemy wynikające z niepełnosprawności oraz marginalizację i wykluczenie społeczne (po 2,5%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali podali kategorie osób i grup, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych występujących w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych występujących w gminie

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

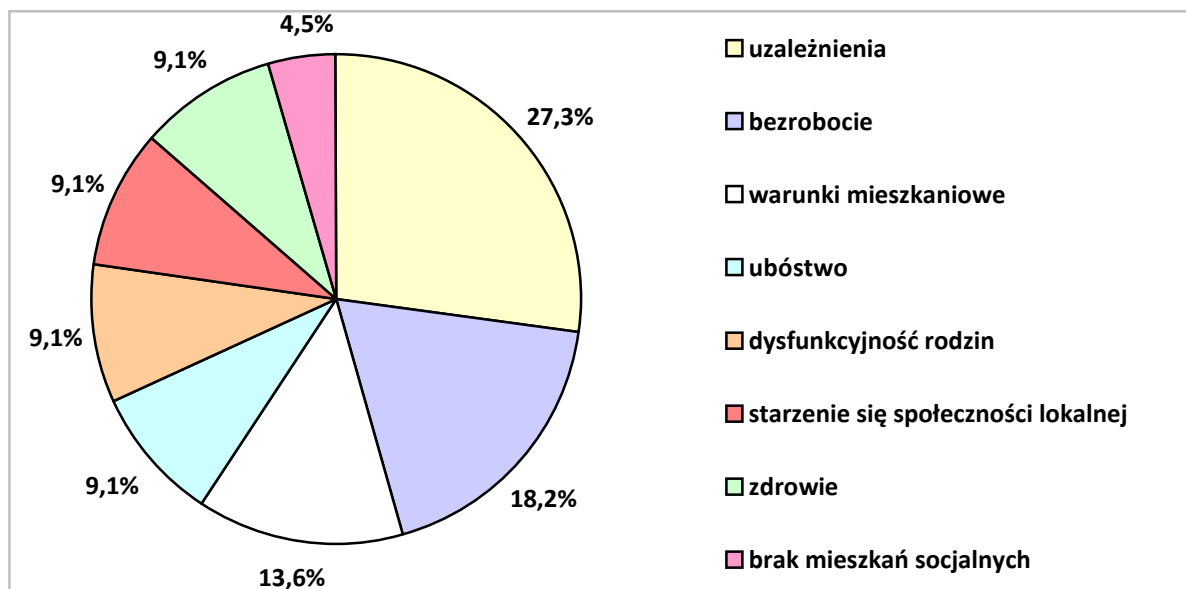
Najwięcej badanych stwierdziło, że grupami, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych w gminie, są osoby i rodziny dotknięte ubóstwem i bezrobociem (20,5%), a także rodziny dotknięte problemem uzależnień i przemocy domowej oraz osoby starsze, samotne i niepełnosprawne (po 17,9%).

Liczne grono wśród ankietowanych stanowili również ci, którzy wskazali na osoby i rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (15,4%) oraz osoby mające problemy mieszkaniowe (12,8%).

Zdaniem respondentów z następstwami problemów społecznych w gminie zmagają się również dzieci z rodzin ubogich (7,7%), dzieci i młodzież z ograniczonym dostępem do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (5,1%) oraz samotne kobiety w ciąży i matki, które są w trudnej sytuacji życiowej (2,6%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niewystarczająca. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najmniej zadowolająca w takich obszarach, jak: uzależnienia (27,3%), bezrobocie (18,2%) oraz warunki mieszkaniowe (13,6%). Wskazano również ubóstwo, dysfunkcyjność rodzin, starzenie się społeczności lokalnej i zdrowie (po 9,1%) oraz brak mieszkań socjalnych (4,5%).

Co zrobić, by poprawić sytuację osób i rodzin w gminie?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególny nacisk położyli na budowę mieszkań socjalnych, stworzenie warunków do rozwoju lokalnego rynku pracy oraz aktywizację osób bezrobotnych.

Za konieczne uznali też zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania wolnego czasu (działalność świetlic profilaktycznych w godzinach popołudniowych), zwiększenie liczby miejsc w przedszkolach, a także budowę domu dziennego pobytu dla seniorów oraz stworzenie projektów skierowanych do ludzi starszych i samotnych, które pomogłyby w ich aktywizacji.

Za równie istotne uznali także zapewnienie pomocy w wyjściu z nałogu osobom uzależnionym oraz zwiększenie wsparcia finansowego dla rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej.

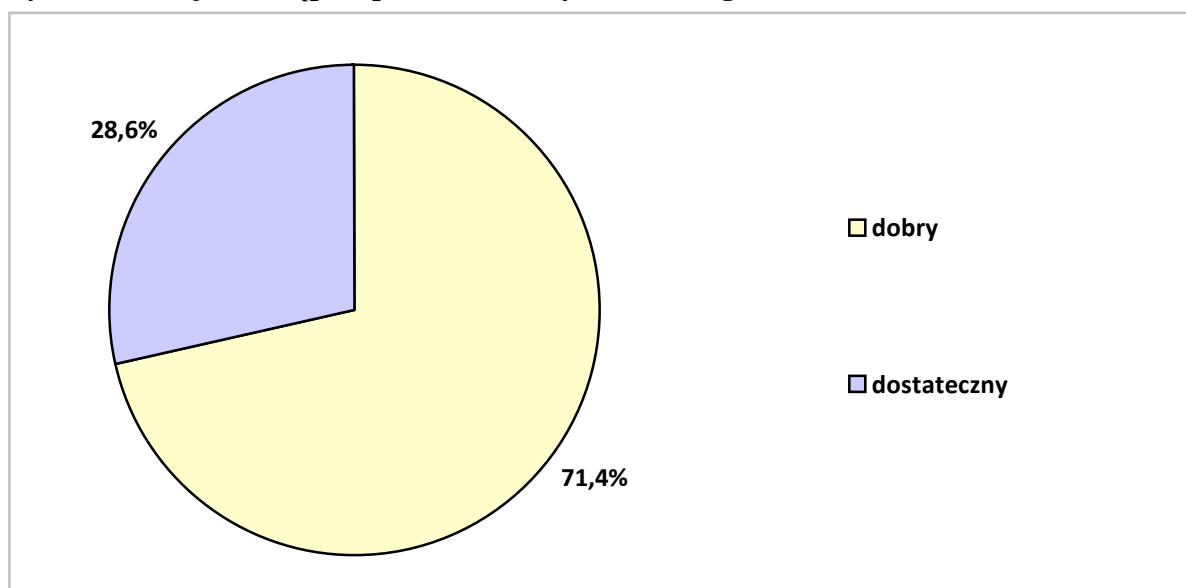
Ankietowani zwrócili również uwagę na zintensyfikowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych, prowadzenie szkoleń rozszerzających wiedzę, jak radzić sobie z problemami życiowymi, a także zapewnienie bezpłatnego dostępu do psychologa oraz różnego rodzaju terapii.

Podmioty mogące przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w gminie

Podczas badań ankietowych respondenci identyfikowali także instytucje i organizacje działające w gminie bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych. W pierwszej kolejności zaliczyli do nich: Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe oraz Urząd Gminy. Ważną rolę do odegrania przypisali również Starostwu Powiatowemu, dziennym domom pomocy społecznej oraz służbie zdrowia.

Kolejne kwestie poruszone w ankiecie dotyczyły dostępności w gminie placówek służby zdrowia, oświatowo-wychowawczych, kulturalnych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych. Jednocześnie poproszono badanych o wskazanie deficytów w powyższym zakresie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w gminie?

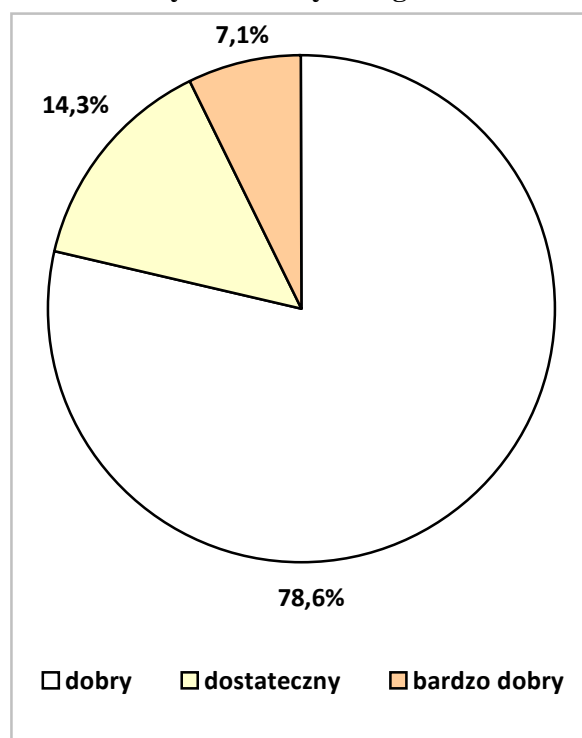

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

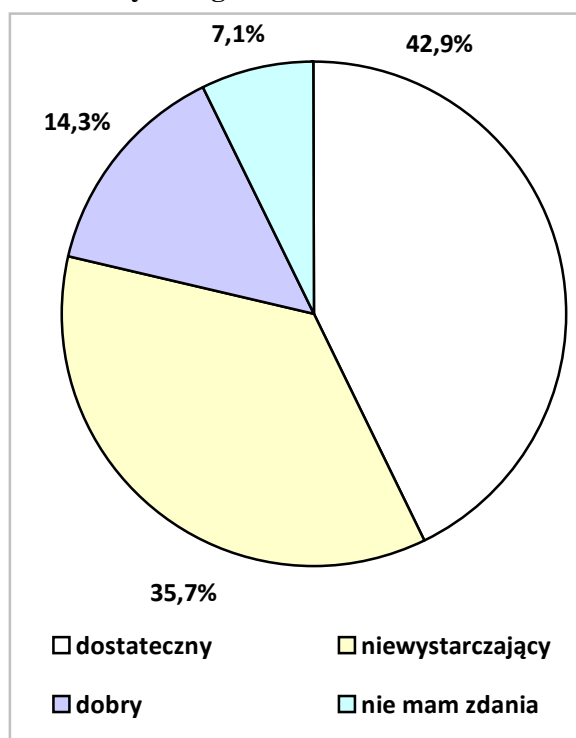
Dostępność placówek służby zdrowia w gminie została oceniona pozytywnie. Aż 71,4% badanych uznało ją za dobrą, a 28,6% za dostateczną.

Do lekarzy, których w gminie brakuje, bądź do których trudno się dostać, ankietowani zaliczyli przede wszystkim okulistę, kardiologa, ortopedę, laryngologa i psychologa. Ponadto wymienili też: neurologa, logopedę, chirurga, urologa, pulmonologa, stomatologa, psychiatrę, gastrologa oraz fizjoterapeutę.

Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

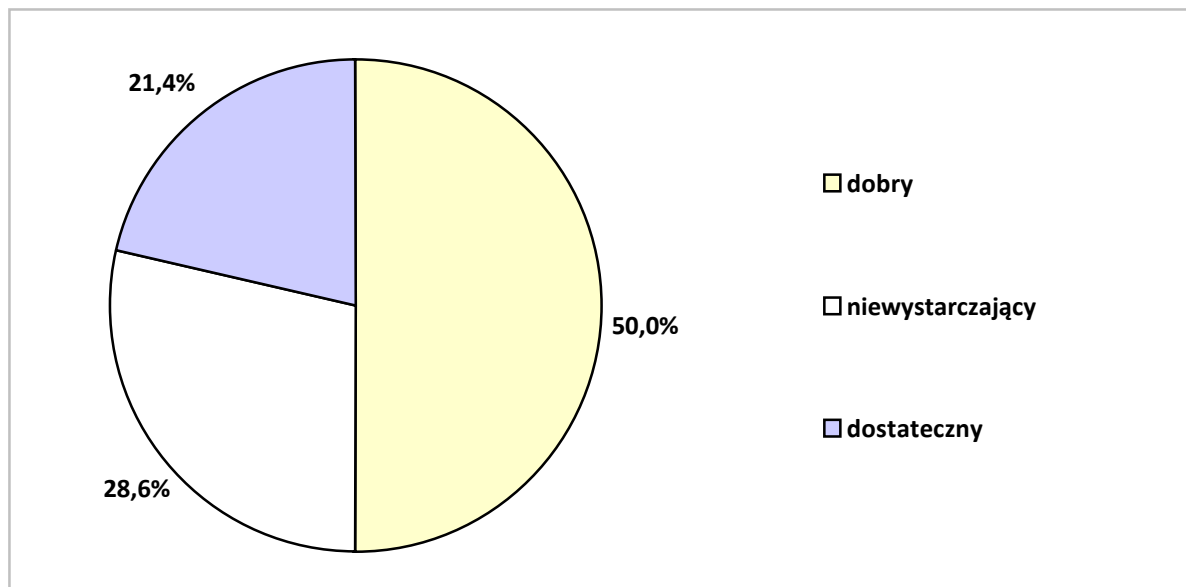
Dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie został oceniony pozytywnie – aż 78,6% respondentów uznało, że jest on dobry, 14,3% uznało go za dostateczny, a 7,1% za bardzo dobry.

Dostępność placówek kulturalnych została oceniona zdecydowanie gorzej. 42,9% badanych stwierdziło, że dostęp do placówek kulturalnych w gminie jest dostateczny, ale 35,7% uznało, że jest on niewystarczający. Dobrze oceniło go 14,3% badanych, a 7,1% ankietowanych nie miało zdania w tej sprawie.

Wskazując placówki oświatowo-wychowawcze oraz kulturalne, których w gminie brakuje, bądź do których dostęp jest ograniczony, badani wymienili przede wszystkim kino, miejsca w przedszkolach oraz Centrum Kultury, a następnie lokale dla organizacji

pozarządowych oraz miejsca koncertowe. Anketowani zasugerowali rozszerzenie działalności istniejących placówek.

Wykres 7. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

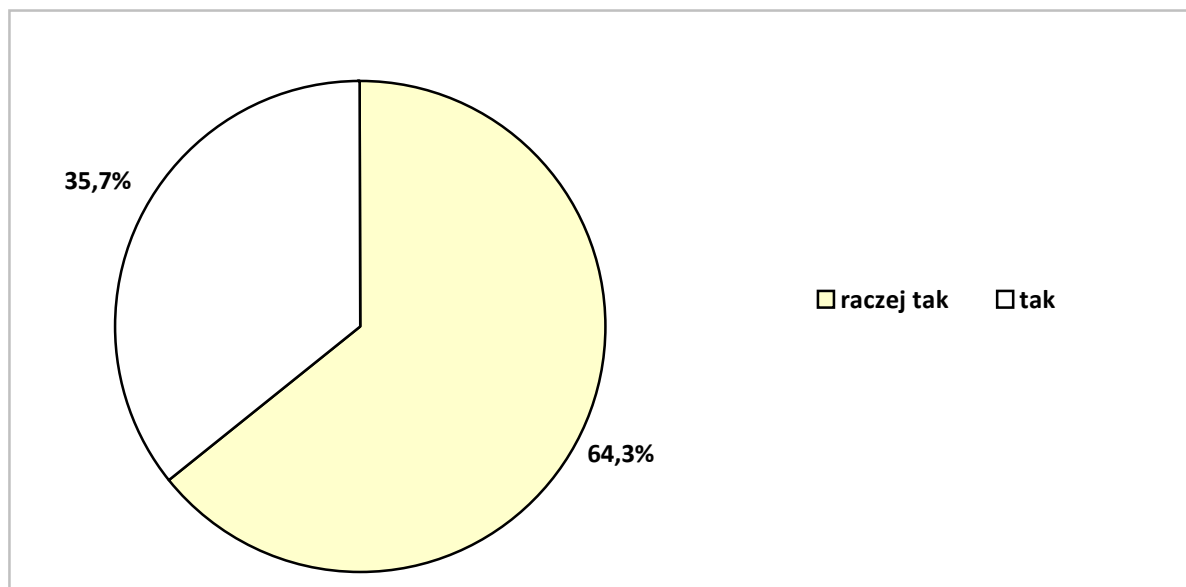
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie został oceniony jako dobry przez połowę respondentów. Za niewystarczający uznało go 28,6% ankietowanych. Dostatecznie oceniło go natomiast 21,4% badanych.

W przypadku infrastruktury sportowo-rekreacyjnej badani dostrzegli potrzebę budowy basenu, siłowni, placów zabaw oraz ścieżek zdrowia.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające uzyskać od respondentów opinie na temat stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Stan bezpieczeństwa w gminie został oceniony pozytywnie – 64,3% ankietowanych stwierdziło, że czuje się raczej bezpiecznie, a 35,7% czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania.

20. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

W 2012 roku w gminie Gaszowice funkcjonowały 22 organizacje pozarządowe. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego (Program Współpracy Gminy Gaszowice w roku 2012 z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecania organizacjom realizacji

zadań własnych gminy, dofinansowywania działalności statutowej organizacji, wsparcia rzeczowego i lokalowego organizacji oraz doradztwa i konsultacji.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

Tabela 39. Organizacje pozarządowe w gminie w 2012 roku

lp.	Nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania	kategoria klienta
1.	GKS Dąb Gaszowice, ul. Rydułtowska 7, 44-293 Gaszowice	<ul style="list-style-type: none"> • upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, • rozwój różnych dyscyplin sportowych, • szkolenie i organizowanie zajęć, • promocja sportu, • dbanie o bazę sportowo-rekreacyjną, • zachęcanie młodzieży do aktywnego udziału w zajęciach sportowych, • uczestnictwo w zawodach. 	dzieci i młodzież, mieszkańcy gminy
2.	Gminny Uczniowski Klub Sportowy LIDER, ul. Rydułtowska 9 44-293 Piece		
3.	KS Szczerbice, ul. Szkolna 6 44-293 Szczerbice		
4.	LKS Zameczek Czernica ul. Biskupia 2a, 44-282 Czernica		
5.	Ludowy Uczniowski Klub Sportowy Feniks, ul. Wolności 41, 44-282 Czernica		
6	Ludowy Klub Sportowy Łuków Śląski, ul. Lipowa 15, 44-282 Łuków Śląski		
7.	Stowarzyszenie Dalekowschodnich Sztuk Walki TAO – sekcja Gaszowice, ul. Kolejowa 3, 44-293 Gaszowice		
8.	Towarzystwo Śpiewacze Bel Canto, ul. Rydułtowska 7, 44-293 Gaszowice	<ul style="list-style-type: none"> • działalność w zakresie szerzenia kultury śpiewaczej, • promocja kultury, • podtrzymywanie tradycji narodowej. 	mieszkańcy gminy
9	Grupa Artystyczna Konar, ul. Wolności 39, 44-293 Gaszowice	<ul style="list-style-type: none"> • działalność w zakresie szeroko pojętej kultury, • działalność artystyczna, • organizacja wernisaży, wystaw, plenerów 	mieszkańcy gminy
10	Ruch Wspierania Inicjatyw Społecznych URWIS, ul. Zielona 9, 44-282 Czernica	<ul style="list-style-type: none"> • działalność w zakresie kultury, • promowanie ekologii, • propagowanie krajoznawstwa i turystyki, • promowanie sportu, 	mieszkańcy gminy

		<ul style="list-style-type: none"> organizacja imprez o różnym charakterze. 	
11	Stowarzyszenie Działań Lokalnych Spichlerz, ul. Wolności 58, 44-282 Czernica	<ul style="list-style-type: none"> podtrzymywanie tradycji narodowej, działalność w zakresie kultury i sztuki, organizacja imprez o różnym charakterze 	mieszkańcy gminy
12	Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów GRONO, ul. Rydułtowska 7 44-293 Gaszowice	<ul style="list-style-type: none"> szeroko pojęta działalność na rzecz osób starszych, organizowanie życia kulturalnego, podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, organizowanie wycieczek, wczasów i imprez okolicznościowych. 	emeryci, renciści i inwalidzi z terenu gminy
13	ZHP Chorągiew Śląska Hufiec Ziemi Rybnickiej 27 Drużyna Harcerska Pogodne Serca, ul. Rydułtowska 8, 44-293 Gaszowice	<ul style="list-style-type: none"> podtrzymywanie tradycji narodowej, działalność w zakresie kultury i sztuki, organizacja imprez o różnym charakterze. 	dzieci i młodzież
14	OSP Czernica	<ul style="list-style-type: none"> działanie na rzecz ochrony życia, zdrowia i mienia przed pożarami, klęskami żywiołowymi i zagrożeniami ekologicznymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami, działanie na rzecz ochrony środowiska, rozwijanie i upowszechnianie działalności kulturalnej, rozwijanie i krzewienie kultury fizycznej i sportu, inicjowanie i organizowanie imprez sportowych. 	mieszkańcy gminy
15	OSP Gaszowice		
16	OSP Łuków Śląski		
17	OSP Szczerbice		
18	Koło Gospodyń Wiejskich w Czernicy	<ul style="list-style-type: none"> kultywowanie dziedzictwa kulturowego i kulinarnego, zachowanie tradycji, obrzędów i zwyczajów ludowych, integracja środowisk wiejskich, promocja gminy 	mieszkańcy gminy
19	Koło Gospodyń Wiejskich w Gaszowicach		
20	Koło Gospodyń Wiejskich w Łukowie		
21	Koło Gospodyń Wiejskich w Piecach		
22	Koło Gospodyń Wiejskich w Szczerbicach		

Dane Urzędu Gminy Gaszowice.

W 2012 roku w gminie Gaszowice istniały 3 parafie Kościoła rzymskokatolickiego:

- Parafia Opatrzności Bożej w Gaszowicach;
- Parafia NMP Królowej Polski w Czernicy;
- Parafia Świętego Maksymiliana Kolbego w Szczerbicach.

21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku strategii Rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy i obejmuje następujące obszary:

- bezrobocie i ubóstwo;
- rodzina, dziecko i młodzież;
- uzależnienia i przemoc w rodzinie;
- bezdomność;
- starość;
- niepełnosprawność;
- kapitał społeczny i ludzki;
- inne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

Obszar BEZROBOCIE I UBÓSTWO	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia w gminie, w tym wśród kobiet • przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia • prowadzenie przez pracowników socjalnych działań służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym osób w wieku 45 lat i więcej • upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • brak rozpowszechniania ofert pracy z zagranicy • ograniczone działania mające na celu zachęcanie inwestorów do tworzenia nowych miejsc pracy, • brak działań wpływających na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy • niewystarczająca współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych • brak działań służących ograniczeniu zjawiska nielegalnego zatrudnienia

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wystarczająca wiedza osób bezrobotnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy oraz o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach korzystanie przez osoby bezrobotne z dostępu do europejskich rynków pracy możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) zmniejszająca się skala ubóstwa wśród mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> wzrost poziomu bezrobocia utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia wśród kobiet zwiększający się poziom bezrobocia wśród osób w wieku 45 lat i więcej wzrost liczby osób bezrobotnych wymagających aktywizacji występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia niewielka liczba nowych inwestorów tworzących miejsca pracy ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych wzrost poziomu nielegalnego zatrudnienia

Obszar RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin efektywna praca socjalna analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży prowadzenie działań na rzecz utworzenia placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży koordynowanie działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież rozwijanie opieki przedszkolnej podnoszenie poziomu nauczania w gminie dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> niezapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tego rodzaju wsparcia brak działań inicjujących powstawanie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci niewystarczające działania na rzecz rozwoju szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego brak działań propagujących wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu ograniczone działania mające na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> istnienie warunków do prowadzenia pracy socjalnej dostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży możliwość poprawy skuteczności pomocy udzielanej rodzinom, dzieciom i młodzieży dzięki koordynacji działań instytucji wspierających te grupy odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych zwiększająca się liczba rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży niedostateczny dostęp do opieki przedszkolnej brak możliwości kontynuowania przez

<ul style="list-style-type: none"> • zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych • zwiększająca się liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców • dobra dostępność opieki medycznej 	<p>młodzież nauki na poziomie ponadgimnazjalnym w gminie</p> <ul style="list-style-type: none"> • niewielka liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży
---	--

Obszar UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień • zapewnianie dostępu do pomocy psychospołecznej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień • kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe • diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży • prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych • inicjowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży • różnorodność działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • funkcjonowanie w gminie zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie • zapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia • kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • nieprowadzenie wśród nauczycieli, rodziców i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień • brak działań w zakresie inicjowania powstawania grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • niewystarczająca kadra do pracy z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie • brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób wyleczonych z uzależnień • zwiększająca się liczba rodzin korzystających ze wsparcia psychospołecznego i prawnego • kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe • zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami • zmniejszająca się skala zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych 	<ul style="list-style-type: none"> • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej • brak instytucji i grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • niewielka kadra pracująca z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie • brak organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie

<ul style="list-style-type: none"> wzrastająca wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami realizowanie programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie wzrost liczby rodzin objętych poradnictwem i interwencją z powodu przemocy w rodzinie niezwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych wzrost liczby osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych
---	--

Obszar BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> diagnozowanie problemu bezdomności prowadzenie działań na rzecz osób bezdomnych informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy zapewnianie osobom bezdomnym schronienia udzielanie wsparcia osobom bezdomnym przybywającym z innych gmin zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> ograniczone działania zapobiegające bezdomności brak standaryzacji usług świadczonych osobom bezdomnym nieprowadzenie działań na rzecz reintegracji zawodowej osób bezdomnych brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności brak mieszkań socjalnych i środków na ich budowę niewielka skala działań uwrażliwiających mieszkańców na problemy osób bezdomnych oraz mających na celu zwiększenie akceptacji społecznej osób bezdomnych brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> posiadanie przez bezdomnych wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia niewzrastająca liczba osób bezdomnych przybyłych z innych gmin 	<ul style="list-style-type: none"> występowanie problemu bezdomności zwiększająca się liczba osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych wymagających schronienia nieodpowiednia jakość usług świadczonych osobom bezdomnym wzrastająca liczba osób bezdomnych zmagających się z bezrobociem niewielka liczba osób wychodzących z bezdomności ograniczone możliwości realizowania indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności występowanie zjawiska minimalizowania problemów osób bezdomnych niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych brak organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych

Obszar STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • badanie liczebności osób starszych • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej • prowadzenie wśród osób starszych działań prozdrowotnych • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca liczba pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze • niepodejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi • brak działań inicjujących powstawanie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób starszych • niezapewnianie osobom starszym wsparcia w ramach małych form pomocy (klub seniora, dom dziennego pobytu) • brak działań mających na celu podniesienie poziomu życia osób starszych • ograniczone działania umożliwiające osobom starszym kontynuowanie aktywności zawodowej • brak działań mających na celu poprawę sfery technicznej, ułatwiającej osobom starszym codzienne życie • niewystarczająca współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych • brak działań inicjujących w gminie wolontariat na rzecz osób starszych • niezapewnianie osobom młodym warunków do pozostania w gminie
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy • wzrost liczby osób starszych korzystających z usług opiekuńczych • możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony wielopokoleniowych rodzin • dobra dostępność domów pomocy społecznej • zadawalający poziom życia osób starszych • zwiększający się udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych • funkcjonowanie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych • brak zjawiska migracji osób młodych, do większych jednostek administracyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób starszych • brak w gminie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób starszych • ograniczony dostęp osób starszych do małych form pomocy (klub seniora, dom dziennego pobytu) • niewielka liczba osób starszych kontynuujących aktywność zawodową • występowanie zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych • nieodpowiednia do potrzeb osób starszych infrastruktura techniczna • niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze w codziennym życiu

Obszar NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak badań liczebności osób niepełnosprawnych w gminie • niewystarczająca liczba pracowników

<ul style="list-style-type: none"> • uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych • podejmowanie działań służących zwiększeniu społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych 	<p>świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak wsparcia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi • ograniczone działania inicjujące powstawanie w gminie grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych • niepodejmowanie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne osobom niepełnosprawnym • brak udziału w likwidacji barier utrudniających codzienne życie osób niepełnosprawnych • nieupowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy • brak grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych • niepodejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych • brak działań inicjujących wolontariat na rzecz osób niepełnosprawnych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia • wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób niepełnosprawnych • zwiększająca się liczba osób niepełnosprawnych wymagających opieki i wsparcia ze strony pracowników OPS-u • wzrastająca liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających wsparcia • brak w gminie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych • niewystarczająca baza rehabilitacyjna w gminie • istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie • niewystarczająca wiedza osób niepełnosprawnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy • wzrastająca liczba dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych • marginalizacja problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych • brak w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych • niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu

Obszar KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego • diagnozowanie problemów społecznych w gminie • OPS dysponuje kadrą pracowników z wieloletnim doświadczeniem i wykształceniem pozwalającym na szybką diagnozę problemów społecznych • informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia • poprawianie jakości obsługi klientów OPS-u • prowadzenie bazy danych o instytucjach wsparcia i organizacjach pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej • uświadamianie władzom gminy roli i potrzeb sektora pomocy społecznej • przeciwdziałanie negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej • podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca do potrzeb liczba pracowników socjalnych • brak działań zapobiegających wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej • ograniczone działania inicjujące powstawanie w gminie nowych placówek pomocy społecznej • brak działań inicjujących wolontariat • ograniczona współpraca z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w Ośrodku Pomocy Społecznej • niepopadanie w rutynę i niedoznawanie syndromu wypalenia zawodowego przez pracowników pomocy społecznej • wystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie • posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia • odpowiednia jakość obsługi klientów OPS-u, • posiadanie przez pracowników pomocy społecznej wiedzy na temat instytucji wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom • funkcjonowanie organizacji pozarządowych w gminie • włączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego • słabo rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej • niewystarczające dofinansowanie systemu pomocy społecznej • mała liczba wolontariuszy świadczących pomoc osobom wymagającym wsparcia • brak świadomości władz gminy co do roli i potrzeb sektora pomocy społecznej • niezmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej

22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Diagnoza przeprowadzona w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice obejmowała kilkanaście zagadnień. Jej wyniki posłużyły, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, do opracowania założeń polityki społecznej gminy na lata 2014-2020. Zostały one przedstawione w części programowej strategii i zawierają działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych tak występujących w gminie obecnie, jak i w najbliższych latach. Działania te są wyznaczone w następujących obszarach:

- 1. Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom poprzez:**
 - zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego,
 - wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy,
 - pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.
- 2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez:**
 - wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania,
 - pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia,
 - wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.
- 3. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym poprzez:**
 - usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki,
 - ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.
- 4. Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do służby zdrowia oraz wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie poprzez:**
 - zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia,
 - profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- 5. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego poprzez:**
 - przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich,
 - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
- 6. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego poprzez:**
 - wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej,
 - wyzwalanie aktywności obywatelskiej,
 - wspólne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice na lata 2014-2020, jest następująca:

**Gmina Gaszowice skutecznie przeciwdziała problemom społecznym,
dąży do integracji mieszkańców
oraz stwarza im możliwości rozwoju**

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

Cel strategiczny 1.:

Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.

Cele operacyjne:

1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.
2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
3. Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w szczególności z kobietami po 40. roku życia, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
3. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez OPS.
4. Pozyskiwanie inwestorów, wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości oraz podmiotów ekonomii społecznej.
5. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy Unii Europejskiej.
6. Wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych.
3. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.
4. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej (w tym w postaci posiłku) osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
5. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz ubogich.
6. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich

w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

7. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.
8. Powiększenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich oraz z Kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością.
2. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, zapewnienie dostępu do poradnictwa, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.
3. Budowa mieszkań socjalnych.
4. Zapewnianie osobom bezdomnym schronienia.
5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy, szkoły ponadgimnazjalne w powiecie, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób bezrobotnych i ubogich objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia i ubóstwa,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych, w tym podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba programów wsparcia zagrożonych i dotkniętych ubóstwem oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba mieszkań socjalnych.
- liczba opracowanych oraz realizowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności i liczba osób nimi objętych,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby osób bezrobotnych,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- wzrostu liczby inwestorów i podmiotów gospodarczych,
- zwiększenia możliwości uzyskania mieszkania przez osoby o niskim statusie materialnym,
- poprawy dostępności i jakości usług świadczonych osobom bezdomnym,
- zwiększenia liczby osób wychodzących z bezdomności.

Cel strategiczny 2.:

Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.
2. Pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia.
3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.:

1. Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników OPS-u i placówek oświatowych.
2. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
3. Zatrudnienie asystenta rodziny.
4. Udzielanie przez OPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
5. Zwiększenie dostępności dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
6. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, kół zainteresowań, organizowanie wypoczynku.
7. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
8. Zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej w gminie.
9. Kontynuowanie i rozwijanie działalności Świetlicy Profilaktyczno-Integracyjnej.
10. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej, służby zdrowia, Sądu Rejonowego i kuratorów sądowych, Policji, organizacji pozarządowych i Kościoła.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, szkoły ponadgimnazjalne w powiecie, placówki służby zdrowia, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Policja, organizacje pozarządowe, Kościół.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych wsparciem przez asystenta rodziny,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba dzieci i młodzieży objętych alternatywnymi formami spędzania czasu wolnego,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba dzieci z nich korzystających ze świetlicy.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci,
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających.

Cel strategiczny 3.:

Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
2. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i niepełnosprawnym.
3. Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla seniorów.
5. Zwiększenie dostępności kształcenia integracyjnego w gminie.
6. Podejmowanie współpracy z PCPR-em, PUP-em i PFRON-em w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy likwidacji barier architektonicznych, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zdobyciu i utrzymaniu zatrudnienia.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych oraz z kościołem.
8. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020

(utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla seniorów – 2017).

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Świetlica Profilaktyczno-Integracyjna, szkoły ponadgimnazjalne w powiecie, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych beneficjentów objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi,
- liczba osób korzystających z Domu Dziennego Pobytu dla seniorów,
- liczba klas integracyjnych oraz liczba osób do nich uczęszczających,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi,
- liczba nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba wolontariuszy.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zwiększenia udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym,

- podniesienia jakości świadczonych usług,
- podniesienia jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
- zwiększenia liczby osób usprawionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 4.:

Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do służby zdrowia oraz wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne 1-2.:

1. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
2. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.
3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.
4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych przemocą w rodzinie; rozpowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania wsparcia ww. zakresie.
2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.
3. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Poszerzenie oferty Punktu Konsultacyjnego GKRPA.

5. Tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.
6. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7. Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
8. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Szczegółowe działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii zawiera Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Gaszowice.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego.

Partnerzy w realizacji działań:

Placówki służby zdrowia, specjaliści, Świetlica Profilaktyczno-Integracyjna, szkoły ponadgimnazjalne w powiecie, placówki leczenia uzależnień, w tym Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu Państwowego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Rybniku, ośrodki wsparcia, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach Punktu Konsultacyjnego,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem Zespołu Interdyscyplinarnego.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia,
- poprawy stanu zdrowia mieszkańców,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych problemem przemocy w rodzinie,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie.

Cel strategiczny 5.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów.
2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
3. Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie.
4. Podejmowanie przez jednostki gminne i jej mieszkańców współpracy z instytucjami o zasięgu ponadgminnym, policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia, organizację dowozu dzieci i młodzieży do szkół.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji działań:

Placówki ponadgimnazjalne w powiecie, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze,
- liczba dzieci i młodzieży dowożonych do szkół,
- stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 6.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Wyzwalanie aktywności obywatelskiej.
3. Wspólne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3.

1. Doksztalcanie kadry pomocy społecznej.
2. Zwiększenie liczby zatrudnionych w OPS pracowników socjalnych o dwie osoby, zgodnie z wymogami ustawowymi.
3. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
4. Zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
5. Inicjowanie w gminie działalności nowych organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej.
6. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego (także o zasięgu ponadgminnym).
7. Wspieranie lokalowe organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.
8. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2014-2020.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba pracowników socjalnych,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba nowo powstałych jednostek pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspólnych przedsięwzięć z zakresu rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba opracowanych projektów,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

Prognoza zmian:

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- zwiększenia jakości świadczonych usług,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z sektorem pozarządowym.

Tabela 40. Ramy finansowe strategii w latach 2014-2020*

cel strategiczny	szacunkowa wielkość wydatków (w tys. złotych) w latach:						
	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							

*) środki finansowe zaplanowane na realizację zadań z zakresu

2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice na lata 2014-2020 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaszowicach. Działania te będą podejmowane przez wskazane powyżej podmioty zgodnie ze szczegółowym harmonogramem, ujętym w opracowywanych corocznie planach działań.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem wójta, a w jego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej oraz jednostek mu podległych. Zasady działania zespołu zostaną określone zarządzeniem wójta.

Zespół oceniający strategię będzie ocenił poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotuje raport monitoringowy. Zawartą w nim ocenę skuteczności

polityki społecznej prowadzonej w gminie przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

3. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami. Programy i projekty można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od ich charakteru. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez radę i powinny stanowić załączniki do niniejszej strategii.

3.1. PROGRAMY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice na lata 2014-2020 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Gaszowice,
- Program Współpracy Gminy Gaszowice z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gaszowice na lata 2014-2020 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

Uzasadnienie

Konieczność opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz.182, z późn. zm).

Strategia pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Dokument określa misję, wyznacza cele strategiczne oraz działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki.

Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do integracji społecznej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskiwanych przez Gminę środków finansowych, jak również szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej oraz partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.